PETRU
CREȚIA

Oglinzile

20 DE ANI HUMANITAS

PETRU CREŢIA (1927–1997). Din 1952 până în 1971 Petru Creţia a urmat o carieră universitară: asistent, apoi lector la Secţia de limbi clasice a Facultăţii de Litere din Bucureşti şi cercetător la Institutul de Filozofie între 1971 şi 1975. Din 1975 a coeditat, sub egida Academiei Române, ediţia critică a operei lui Mihai Eminescu. Din 1971 a coordonat împreună cu Constantin Noica ediţia Platon la Editura Ştiinţifică. După 1989 a condus revista de istorie literară *Manuscriptum*.

20
DE ANI
HUMANITAS

Petru Creţia (1927–1997). Din 1952 până în 1971 a urmat o carieră universitară: asistent, apoi lector la Secţia de limbi clasice a Facultăţii de Litere din Bucureşti. Între 1971 şi 1975 a fost cercetător la Institutul de Filozofie. Din 1975 a editat, alături de Dimitrie Vatamaniuc şi un grup de cercetători de la Muzeul Literaturii Române, sub egida Academiei Române, ediţia critică a operei lui Mihai Eminescu. Din 1971 a coordonat împreună cu Constantin Noica ediţia Platon la Editura Ştiinţifică. După 1989 a condus revista de istorie literară *Manuscriptum*.

Scrieri originale: *Norii* (Cartea Românească, 1979); *Epos şi logos* (Univers, 1981); *Poezia* (1983); *Pasărea Phoenix* (Cartea Românească, 1986); *Oglinzile* (Humanitas, 1993); *Luminile şi umbrele sufletului* (Univers Enciclopedic, 1995); *Catedrala de lumini. Homer, Dante, Shakespeare* (Humanitas, 1997); *În adâncile fântâni ale mării* (Albatros, 1997).

Traduceri: Din Vechiul Testament: *Iov*, *Iona*, *Ecleziastul*, *Ruth*, *Cântarea cântărilor* (cu studii introductive) – 1995. Din latina medievală: Dante – *De vulgari eloquentia*, *Epistolae*, *Eclogae*. Din italiană: M. Bontempelli, *Oameni în timp* – 1966, E. Cecchi, *Peştii roşii* – 1973, Longos, *Daphnis şi Chloe*, A. Tilgher, *Viaţa şi nemurirea în viziunea greacă* – 1995. Din franceză: M. Yourcenar, *Povestiri orientale* – 1993; *Alexis* – 1994; *Creierul negru al lui Piranesi* – 1996; G. Dumézil, *Zeii suverani ai indoeuropenilor* – 1997; Emil Cioran, *Antologia portretului* – 1997; G. Duby, *Cavalerul, femeia şi preotul* – 1997; François Bluche, *De la Cezar la Churchill. Vorbe memorabile explicate în contextul istoric* – 1995. Din engleză: V. Woolf, *Doamna Dalloway* – 1968, *Valurile* – 1973, *Eseuri* – 1972; T. S. Eliot, *Eseuri* – 1975; Frances A. Yates, *Iluminismul rozicrucian* – 1998; Graham Swift, *Ultima comandă* – 1999.

PETRU
CREȚIA

Oglinzile

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo
Concepție grafică: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Anca Drăghici
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la „Monitorul Oficial" R.A.

© HUMANITAS, 1993, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CREȚIA, PETRU
Oglinzile / Petru Creția. – București: Humanitas, 2010
ISBN 978-973-50-2607-3
821.135.1-84
821.135.1-96

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Între transparență și opacitate, oglinda înalță regnul ei.

Puterea care dă o formă viselor și amintirii guvernează și înstrăinarea noastră din oglinzi.

Patosul geometric al oglinzilor, ca formă pură a pasivității, se corelează automat cu patosul existențial al sentimentului ca formă impură a pasivității; geometria oglinzilor se transfigurează în geometrie lirică.

Oglindă amintirea? Nu. Vizibilul din ea nu e esențial. Esențială în amintire este identitatea în timp a sinelui, nu conținuturile sale, reprezentabile ori nu.

Oglinzile dau o imagine evanescentă a eternității. În apele lor încremenite și fără memorie timpul nu se oglindește, iar clipa e irecuperabilă.

Reflectarea aduce, în lumea sensibilă, prima mijlocire.

Cel care nu mai poate să se vadă în oglinzi, orbul, defunctul, prea pierdut visătorul, sihastrul, îngerii de bună seamă.

Tantal, flămând, voia să rupă din fructele unei reflecții, să se îndestuleze cu o amăgire, să muşte lacom dintr-un nimic părelnic. Clara afirmație a realului dată de oglinzi este doar tăgăduire şi osândă, un pervers simulacru care ne înşală veşnic foamea, veşnic setea.

Nimic din ce se vede în oglinzi nu se poate autonomiza sau nu poate fi făcut să se autonomizeze. Ce e activ în ele are drept temei pasivitatea absolută şi pură.

Oglinzile sunt receptacolul inert al unui secret vid, eternă tăinuire fără sens a unei tăinuiri.

Pitagora scria cu sânge pe o placă de metal lustruită, scria un text ca să-l citească cei din preajma sa, dar nu nemijlocit, ci oglindit pe fața lunii, oglindă a cerului.

Oglinda e purul prezent, vid de sens, de unde îi vine, din ce eroare, aerul acesta de eternitate?

Vine un ceas când, în locul reflecției noastre în oglindă, în această oglindă, putem găsi acolo, sau în altă oglindă, sau în infinite alte oglinzi, limpedele chip al spaimei.

Oglinzile perfecte sunt nevăzute.

Dacă nu este amintire în oglinzi, oare nu am putea, privind mereu, să discernem în ele chipul uitării?

Narcis a spus: chipul din apă sunt eu, pentru ca eu să fiu, nefiind, doar chipul din apă, şi amândoi o nepângărită dublă aparenţă în singurătate a iubirii.

Dacă spun sunt, fiinţa mea din clipă a şi trecut, dar oglinda mă însoţeşte neîncetat, împiedicându-mă să rămân în trecut şi să mă alcătuiesc din trecut.

Oglinzile par să ascundă tot atâta cât arată, desigur pentru că ele există şi operează în sfera purei vizualităţi. Dar ceva care dezvăluie ascunzând şi ascunde în propria sa revelaţie are nevoie de un mai înalt principiu explicativ.

Oglinda ne spune eu sunt eu, dar această identitate este totuşi o alteritate, o incomodă şi totuşi atât de dorită obiectivare a sinelui, o alienare ratată.

Privind în oglinzi, mereu ne întrebăm ceva despre noi, îndoiala noastră caută o certitudine de negăsit, de căutat mereu.

Narcis este dovada că ne putem îndrăgosti de vizibilul pur, ceea ce dovedeşte cât de zănatică poate fi forma iubirii. Şi totuşi, sau tocmai de aceea, unii dintre noi ar putea muri pentru vizibilul pur.

Circularitatea dezastrelor ne lipseşte de hotărniciri, astfel că jocul reflecţiilor are loc între oglinzi care dezrădăcinează realul.

Într-o oglindă neagră ne uităm, din ziua noastră vană, într-o noapte fără stele.

Oglinda nu are altă adâncime decât aceea a unei amăgiri, şi dacă totuşi are una neiluzorie, ea este în etern neoglindita adâncime a sufletului nostru pieritor.

Dubletă străină şi înstrăinată, inaccesibilă, a lumii noastre şi a oricărei lumi.

Am văzut în unele oglinzi din trecut o tristeţe care coboară, cu lumina, din soarele însuşi. În altele – presimţirea uitării.

Acestei reci oglinzi îi pasă prea puţin că prin ochii pe care îi reflectă trec, ca nişte păsări spre sud, stoluri de vise de nimica oglindite, nici măcar de ochii tăi din oglindă, care te privesc în ochi, neputincioşi. Oglinzile sunt goale de tot nevăzutul.

Oglinda este martora prezenţei pure şi a clipei unui pur prezent, altul mereu, necuprins în mişcarea nici unei istorii.

Regnul vizibilităţii, care ar trebui să triumfe în imaginile din oglinzi, se surpă uneori într-o obscuritate în care mai pâlpâie, din lume, doar scântei răzleţe şi mai străbat doar relele vânturi ale unei spaime uitate.

Oglinda nu este altceva decât obstacol şi refuz, întoarcere din drum, stagnare.

Oglinda plană, o oglindă dată, se defineşte prin calitatea imaginii reflectate, dar nu mai puţin prin poziţie, mărime, contur şi încadrare, luminozitate şi contextul nonspecular.

Dacă, emiţând un sunet, reproducerea lui ar fi simultană (nu ca în cazul ecoului), cele două sunete n-ar putea fi distinse, în timp ce reflecţia instantanee a imaginii noastre se instituie ca o realitate distinctă, dacă nu autonomă.

În mine se înscrie, ca o simplă copie, ceva mult mai bogat, din care eu accept numai ce cred că-l poate, singur, exprima în întregime. Însă nu reuşesc, pentru că, oricât de important ar fi vizibilul din lume, el poate fi doar aparenţă sau, mai exact, este mereu ameninţat să fie doar părere, nălucire.

Oglinda spune: gata, ajunge, puteţi lua acum de-aici aceste obiecte şi aceste chipuri, ele pot să treacă pentru că eu visez, o, cât de zadarnic, să le ştiu rămânând aici, în lumea mea, oarbă în afară, fără capăt în lăuntru, ferecată şi stearpă.

Sunt meteori ce sfâşie doar cerul din oglinzi, un cer mult prea identic cu al nostru ca să nu ne fie pentru totdeauna străin.

Cuvintele, divinele cuvinte, cuprinzătoare şi zămislitoare de lumi, nu sunt oglinzi de lumi şi nu există în oglinzi, cum nu există în ele nimic de auzit: rumoare de valuri sau vânturi, cântec de păsări, explozii, nimic decât tăcere, cea care nu urmează nici unei rumori şi nu o precedă pe nici una.

Zile şi nopţi, numai zile şi nopţi în tăcerea oglinzilor goale pierdute în umbră, umbrită de ceaţă, în care ninge cenuşa unei istovite veşnicii.

Oglinzi de sticlă şi oglinzi de ape limpezi, în care totu-i mai frumos decât aievea, în care totul se petrece şi nimica nici nu se presimte, nici rămâne, voi sunteţi mărturia eternului moment, voi, dovada nefiinţei oricărui trecut şi a oricărui viitor.

Amurgul arde fără flăcări în oglinda mării albe iluminate din adânc ca de un sediment de încă nu de tot extincte astre.

După ce treci de grădina de oglinzi întunecate şi de fum te uită în sus şi ai să vezi, zâmbind, un palid curcubeu.

Lumea din afară şi cea din lăuntru sunt de alt ordin, iar raportul care se instituie între ele e mijlocit de ceva care le cuprinde şi le constituie pe amândouă.

Oricâte primăveri s-ar tot întoarce în lume, în oglinzi nu poate fi niciodată cu adevărat primăvară. Şi, totuşi, câte

tinere chipuri, atât de frumoase, au pierit în abisul vreunei oglinzi.

Nimic nu trădează mai mult adevărul despre noi decât un duplicat instantaneu în mirajul luminii. Mult mai bine ar fi să ne socotim cu noi înşine în întuneric, nevăzând şi nevăzuţi. Nimic nu pare uneori mai străin de noi decât imaginea noastră vizibilă, o determinare care nu ne defineşte şi după care, totuşi, tânjim.

Nebunia omenească a încercat şi s-a mințit că ar putea să vadă în oglinzi: trecutul, soarta, depărtarea, iubirile pierdute ori de câştigat, diabolicul şi divinul, însuşi eternul.

Am văzut într-o oglindă soarele înfrânt de noaptea din oglinzi şi la sfârşit erau numai stele fierbinți, răcindu-se mereu în moartea din oglinzi, mereu mai albă şi mai goală, şi mereu mai oprită în timpul ei nul.

Stând în dreapta unei vechi oglinzi, cel care nu mai vede se întreabă: Cine mă priveşte? Simt că mă priveşte cineva.

Orice act repetitiv este oglinda nevăzută a celui şi a celor dinainte, cu acea uşoară diferență care este şi a oglindirii în oglinzi şi a vieții, dar altfel.

Dacă memoria poate lega atâtea chipuri ale tale din oglinzi prin ani, până la ultimul chip, cel mai obosit şi cel mai pur, atuncea ce?

Cețoasa, reticenta oglindă de metal în care, veac de veac, are să fie, el și numai el, identic, imobil, blocul acesta sterp și brut de piatră cenușie.

În oglindă este altă lume, în ea ne vedem așa cum apărem, dar ca păreri ale unei cu totul alte lumi, străini de noi printr-o distanță minimă și infinită. Aceea dintre identitate și latenta ei alteritate. Aceea dintre adevăr și amăgirea ce ne macină ființa.

Toată viața noastră ar fi sfâșiată dacă, în locul amintirii, trecutul nostru ar trăi, permanent, în oglinzi și l-am vedea în oglinzi, dacă amintirea n-ar fi amintire vie, ci moartă oglindă, și dacă visul n-ar fi vis, ci stearpa înfățișare, devenită vizibilă și reflectată, a nevăzutului ireflectabil din noi.

Iată *oglinda*, ninge în ea o nevăzută cenușă, atestă, minte și dezminte, o slujitoare credincioasă care este vreme lungă de când ne-a vândut morții, neiubindu-ne, dar îndurându-se de noi.

Uneori oglinzile trezesc în noi un gust pentru realitatea însăși, pentru sângele care curge în noi și nu curge acolo, pentru adevărul care ne loveşte ca un fier, pentru nevăzutul adevăr care încolțește în noi, ignorat de vana reflecție, știut numai de soartă, hărăzită doar nouă.

Filtrând numai vizibilul și înfățișându-l ca o imagine imperioasă și veridică, oglinzile par să urmărească ceva, să agraveze un rău latent în noi, să sterilizeze și să vanifice.

Fi-ne-va dat vreodată să vedem într-o oglindă chipul nostru sărbătorit de propriul nostru vis, înconjurat, subit, de regnul unor stele noi, sau cât de vechi, al florilor amare de însăşi frumuseţea lor, al unor chipuri pierdute şi demult iubite, al unei celebrări himerice şi efemere?

Oglinzile vor oglindi atâtea alte lucruri după moartea noastră, mereu credincioase şi limpezi, şi mereu uitând.

Ai vrea să vezi în recea apă chipul tău de ieri, de altădată, de nicicând? Sau poate-ai vrea să vezi acolo chipul tău etern?

Este prea nouă casa, oglinzile ei nu ne cunosc şi ne arată mai străini decât e felul lor, iar noi, care nu le-am învăţat încă bine locul, ne trezim fulgeraţi de imagini incongruente şi parcă ostile.

Imaginile reflectate seamănă, în unele privinţe, cu cele din amintire. Când seacă lacul, plopii din adâncul lui sunt tot atâta de pierduţi ca în uitare. Iar la cerul de sus se ajunge, dar la cel răsfrânt în luciul unei ape nimeni nu poate să ajungă niciodată, fiind inaccesibil ca trecutul.

Ceva îţi scapă azi, ceva esenţial, şi îţi scapă ca o imagine care se pierde în adâncul unei negre oglinzi.

Înşelătoarele, se laudă cu marea lor credinţă faţă de real, care, firește, nu este iluzorie. Este doar iluzionistă, într-un fel subtil şi pervers.

Să vină ultima oglindă, funerară, ca să imprimăm în apa ei deşartă ultima, la fel de vană, mască. Şi rămână în lume cât rămân imaginile din oglinzi.

Umbra care vine spre tine din oglindă îți spune: aş putea să fiu moartea şi nu sunt, aş putea să fiu tot ce nu sunt, aşa cum fără îndoială nu sunt nimic din ce ai vrea să-ți par sau numai ți-aş putea părea.

Şi dacă, printr-o vrajă, funestă de fapt, ți se arată în oglindă cea hărăzită ție, iubita neştiută şi dorită, şi cât de frumoasă, să ştii că nu e ea. Este altcineva, făcut din infinita putere de amăgire a sinelui. Dar să nu o refuzi, şi nici să o primeşti.

Să cumpărăm de undeva oglinzi în care să ne putem vedea cum arătăm visați de alții.

Consistentă şi fardată ca ceva cu adevărat existând, de câte ori în adâncul unei oglinzi nu se împăunează ca realitate doar o umbră? Oglinda, fidelă şi exactă, ignoră lungile eclipse de realitate ale oglindiților ei.

Toate oglinzile, de la început, au fost pătrunse de Sfântul Duh. Dreapta lor este stângă şi adâncul lor – cer. Ziua lor, e o noapte lunară. Adevărul lor e ambiguu, răspunsul lor, indescifrabil şi elocvent ca al sibilelor, prezența lor, o absență, adâncurile lor, de nepătruns, viața lor, o moarte, sufletul lor – neomenesc.

E atestată spaima că te-ai putea privi într-o oglindă şi în oglindă să nu fie veşnic nimeni.

Lumea speculară, fiind deşartă şi inaccesibilă, este, în ciuda nemijlocirii şi a simultaneităţii, undeva extrem de departe, ca în nefiinţă. Ca să călătorim acolo, căutându-ne identitatea, ar fi ispititor, numai că identităţile nu se caută departe, ci într-o altă oglindire, de alt ordin, mult mai grea. Poate doar morţii să-i revină acest rol.

I-a fost dat unuia dintre cei mai mari poeţi ai oglinzilor, lui Borges, să comită, despre oglinzi, această stranie eroare: aceea de a spune, în *Sunt*, că reflecţia şi trupul sunt în fond acelaşi lucru. Desigur că, în termenii universului său de amăgiri, avea deplină dreptate. Şi chiar în acel text el spune, la sfârşit: *Ecou sunt, şi uitare, şi neant.*

Iluzia şi moartea şi uitarea din oglinzi.

Poate o bună parte din ce e straniu în oglinzi se datorează simplului fapt că ceea ce vedem în ele:
a) este identic cu lumea noastră,
b) este pură fantasmă, simulacru, amăgire şi neant.

Fiinţa pe care o privesc, uitându-mă în ochii ei, sunt eu şi nu sunt eu. Ca să fiu eu pe deplin ar trebui ca imaginea mea atât de convingătoare şi de amănunţită să nu pară doar că mă priveşte, ci chiar să mă privească. Numai că din lumea din oglinzi nu ne priveşte nimeni niciodată.

Tot ce se spune aici este reductibil la enunțuri tot atât de puține și de simple ca în geometria reflectării. Dar în sufletul ascuns și nevăzut germinează păduri care vorbesc și tac și prevestesc din infinite frunze.

Fără oglinzi am fi orbi de chipul nostru, iar în ele ne vedem, într-o proporție greu de determinat, cu ochii altora. Dar și cu ochii noștri, ale căror rădăcini sunt în sufletul adânc.

Să vă uitați, noaptea, la noaptea din oglinzi și la voi înșivă, din noaptea lumii la noaptea din oglinzi. Și să priviți oglinzile și lumea lor prin ceață și prin fum, sau printre lacrimi.

În oglindă te vezi, firește, pe tine, care ești totuși, cum am spus de-atâtea ori, un altul, *dar nu îndeajuns*. Este ca un fel de capcană, sau de enigmă, sau de înșelătorie.

Universul, spune Mach, este o realitate unilaterală, al cărei complement în oglindă nu există sau nu ne este cunoscut.

Sunt oameni care se tem de oglinzi, alții care se lasă vrăjiți de iluzia lor și alții care vor să treacă dincolo, să se cufunde și chiar să se piardă în spațiul acela inaccesibil și fals.

Bate sălbatic vântul nopții, lacerând și răscolind toate apele oglinditoare ale nopții, amestecând frunzișuri și stele

şi tăcute zboruri, şi chipul lui Narcis cu al Dianei, şi pe noi cu noi.

Cum spune Borges, acel copil divin care s-a jucat îndelung cu universul şi cu umbra lui şi cu cenuşa umbrei. Cum spune Borges orb: *„Este singur, nu există/ nimeni în oglindă."* Iar, în târzia *Oglinda*, prietenul acesta drag în atâtea chipuri şi întru unul singur, care se numeşte Borges, spune:

Copil, îmi era frică de oglinzi,
frică de a vedea în ele un alt chip decât al meu
sau doar o mască oarbă şi impersonală
putând ascunde, ascunzând ceva
atroce. Aşa cum altădată mă temeam
ca nu cumva tăcuta vreme din oglinzi
să nu se-abată de la cursul zilnic
al orelor noastre de rând, găzduind,
spre vagile, imaginarele hotare ale ei,
fiinţe noi şi forme noi
sau noi culori (dar asta nimănuia nu i-am spus;
copiii sunt sfioşi). Însă acum
mă tem să nu dezvăluie oglinda
adevăratul chip al sufletului meu,
rănit de umbre, sfâşiat de vini, însuşi acela
pe care Domnul îl vede şi poate îl văd şi ceilalţi.

De fapt nimeni nu se vede în oglinzi aşa cum e văzut de alţii din afara lor.

În fulgerarea clipei din oglindă este o pătimire care ne face să sperăm că vom vedea cândva acolo însuşi trecutul, acolo, în acea deplină, adâncă tăcere şi veşnică.

Oglindirea produce reduplicarea vizuală instantanee a realităţii şi totodată reducerea ei la pură aparenţă.

Ceea ce există în afara oglinzii este de două ori contingent: poate să existe, dar tot atât de bine să nu existe, să fie oglindit ori nu; dar tot ce este în oglindă este necesar.

La oglinzi ceea ce contează este doar actul reflectării ca formă, şi eventual particularităţile lui speculare specifice, nu conţinutul reflectat, despre care, *în principiu*, nu se poate spune nimic mai mult decât despre conţinutul din lumea reflectării.

Sub docilitatea lor promptă, sub harnica lor pasivitate s-a putut simţi uneori în oglinzi un fel de tânjire, un fel de osteneală a însuşi principiului lor pasiv.

Oglinzile sunt ferestre spre o altă lume, sunt documentul existenţei vizibile a unei alte lumi, alta şi aceeaşi, dar cu semn schimbat.

Dincolo de imaginile din oglinzi pândeşte, rece şi imperios, imposibilul.

Se poate năzui la o lume în care, ceață eternă și deasă fiind, vizibilul cu care ne-am deprins în ani să fie numai amintire și numai vis, și uitare apoi.

Să te privești îndelung în oglindă, abstrăgându-te de la tine, și să te pierzi acolo, printre umbrele a tot ce, în lentă perindare și irosire, vei fi trăit în lume și în gând.

Imaginile din oglinzi sunt instantanee în toate chipurile: se nasc în clipă, trăiesc clipă de clipă, se risipesc în clipă, clipele ei, clipele noastre, clipele lumii.

De ce, aflându-se confruntați cu noi înșine ca imagine pură, ne cuprinde simțământul unei atât de adânci și iremediabile singurătăți?

În oglinzi se petrece sinteza inefabilă dintre rigoare și un vag latent, dintre realitate și reverie, dintre adevăr și amăgire, dintre eternitate și efemer.

Oglinda cosmică, coextensivă cu tot ce există și se schimbă în timp; suma infinită a tuturor oglindirilor. Găsi-vom punctul transcendent de unde am putea-o privi din afară, de departe?

Nu, nu este nimic malefic în oglinzi, ni se pare așa din cauza neliniștii și a unui anume grad de derealizare provocat de însăși evidența echivocă a vizibilului ca realitate. Oglinzile nu sunt nici triste. Reduplicând, dau sentimentul unei distanțe care e aceea dintre noi și noi, de care

ne temem şi de care avem totuşi nevoie. Şi astfel ne pot salva, oricât de trecător, de inconfortabila nemijlocire de a fi.

Oglindirea, oricare i-ar fi întâmplătorul conţinut, se constituie într-un gen literar sui-generis, într-o subspecie a poeziei, poate însăşi elegia. O anumită limpede tristeţe cufundată în tăcere, prezenţa noastră ca înstrăinare, calma zădărnicie; şi golul oglinzilor goale, chip sieşi şi nouă al crâncenei uitări.

Oglinzile par clare ferestre către altceva, de netrăit altminteri, dar nu dau, tautologic, decât identitatea unei realităţi cu sine, *ta twam asi*, o întoarcere în subiect şi lumea lui.

Să se aşeze o oglindă în zenit şi să se-ngroape alta, cea mai pură şi mai plină, în greul, opacul pământ.

Cum nu rămâne în pulbere urma copitelor sălbatice ale năvălitorilor, aşa nu rămâne în oglinzi nici o urmă şi nici o umbră a vieţilor noastre. Şi ce vedeam în oglinzi nu părea doar un duplicat, nu un miraj exact şi minuţios al vieţilor noastre, ci ele însele în clipele lor, aşa cum se ivesc prin timp, şi uite cum mai multă urmă lasă vântul bătând peste mări sau umbrele acolo unde cad.

Ce vedem în oglinzi nu e prea interesant dacă e doar un duplicat, interesant este ce pun ele din esenţa lor, din principiul greu de înţărcuit care le guvernează şi din care actul reflectării este doar un început. Sunt cum ai arunca

în cer o piatră care-ar face, după lege, cercuri tot mai largi şi apoi priveliştea aceasta s-ar încărca cu un alt sens, străin de lege şi străin de lume.

Mult, foarte mult din ce se spune despre oglinzi nu are nici o legătură cu oglinzile.

Caricaturile tale din oglinzile strâmbe sunt alterări faţă de care eşti mai puţin străin decât de arătările tale din oglinzile plane, unde, fiind chiar tu, eşti un altul, nealterat şi străin. Cum te-ai vedea în vis, aievea şi himeric.

Oglinda cea mai ciudată este însuşi ochiul, tot un dispozitiv optic; fără el vizibilul ar fi nevăzut şi s-ar oglindi doar în oglinzi.

Falsele magii ale oglinzilor derivă din magia lor reală, care este pe cât de greu sesizabilă, pe atât de ciudată.

Albul respinge oare toată lumina, ca o oglindă oarbă? Iar negrul, în care se îneacă orice lumină, nu este el contrariul unei oglinzi?

Fixaţi cum suntem în pura logică a oglindirii, nu luăm îndeajuns în considerare trei lucruri, diferite dar deopotrivă de importante: materialitatea oglinzii în fiecare caz dat, mai ales în finitudinea ei (cadru, ape, aşezare), contextul în care ne oglindim (de la vidul abstract până la alcătuiri împărăteşti) şi, al treilea, ora zilei, căderea luminii,

participarea sufletului la oră, la clipă, la însăşi întâmplarea sau neîntâmplarea oglindirii.

Sunt lucruri bune de privit în oglinzi: astfel trecerea orelor şi a anotimpurilor. Asemenea oglinzi, oricât de mari, pot exista. Iar tu să stai cu spatele la lume şi să te uiţi în oglinzi cum vremuieşte şi câtă singurătate curge prin timp şi câtă tăcere şi cum în acele oglinzi se adună şi ninge uitarea.

Nefiind, în oglinzi, nici cald şi nici frig, este doar frig, însă un altul, abstract.

Adâncă lume fără adâncime, fals şi ameţitor abis, drum drept în care stă înscris un labirint, lumină pândită de întuneric: oglindă.

Când te-ai zărit o clipă în oglinda neagră ai băgat de seamă că imaginea ta, şi ea, era cufundată în gândul acelei pasiuni şi al acelei chemări.

Văzutul din oglinzi stârneşte uneori o sete de nevăzut, adevărul lor – un dor de amăgire, identitatea de acolo – imperioasa nevoie a despuierii de sine, prezenţa de acolo – pânda uitării.

Există o ascunsă analogie între oglindă şi text; amândouă preiau, pe adâncimea unei suprafeţe de hârtie ori de sticlă, câte un univers şi amândouă îl trec în universul lor doar cu atâta cât le este cu putinţă: oglinzile numai vizibilul pur, iar textele vorbirea văduvită de contextul

nemijlocit şi viu al clipei, de intonaţie, de ritm, de culoarea glasurilor, de mimică, de gesturi, de postúri, de spusul din priviri, de tensiunea specifică a coprezenţei. Deosebirea rezidă în faptul că oglinda este pură pasivitate şi că expresivitatea ei derivă tocmai din asta, în timp ce scrisul suplineşte cu mijloacele lui tot ce are de pierdut prin însăşi esenţa sa. Iar oglinzile pierd tot nevăzutul şi orice legătură între clipe, în timp ce textul, pierzând, odată cu vizibilul, tot ce nu e pură verbalitate, reconstituie, în felul său, durate şi lumi: din semnele arbitrare ale unor cuvinte arbitrare aşternute pe o filă şi operând asupra noastră în tot ce suntem. Căci noi suntem via oglindă în care semnele redesfăşoară chipul şi viaţa lumii, convertind amintiri în prezenţe, trăiri mai vechi în altele, noi. Faţă de scris noi suntem o virtualitate pe care el o transformă în patos şi act.

Oglinzile sunt documentul priorităţii cognitive a vizibilului şi totodată demonstraţia trufaşei sale incompletitudini şi, la limită, sterilităţi.

E greu să fii privit de orişicine, dar, din oglinzi, îţi este martor însuşi ochiul tău.

Eram pe clina unui deal înalt, abrupt, pe buza unei văi adânci, într-o zi însorită de iarnă; dinspre soare, printre raze, bătea un vânt uşor însă imperios, ducând prin aerul rece roiuri de cristale de zăpadă, o pulbere scânteietoare şi fericită sub cerul atât de albastru şi lăsându-se purtată şi jucată către celălalt orizont, întunecat parcă de noapte, nu de nor, şi aşteptând sau nu (în vis nu se ştia) să vină

către el neistovită şi voioasă năvală a acelor miriade de scântei de gheaţă purtate de vânt; eu le priveam venind, mă întorceam să le urmăresc până departe perindarea, iarăşi mă întorceam cu faţa către soare şi vânt, lăsându-mi faţa, genele în bura cristalină, simţind în vis mirosul şi răcoarea iernii în puterea luminii şi în jocurile ei; şi îmi spuneam în gând: „Sunt fericit, aş vrea să nu mor niciodată, să mă bucur ani după ani de înfăţişările lumii, de întâmplările din ea." Iar toate acestea, luminile, mişcările, erau în vis, iar visul avea loc într-o oglindă uriaşă care-i dădea clipei o reverberaţie infinită şi efemerului durata fără saţiu a bucuriei.

Galileo Galilei, în *Il Saggiatore* (1623): „*E caminando in campagna contro al Sole, in quante migliaia di pagliuzze, di sassetti, un poco lisci o bagnati, si vedrà la riflession del Sole in aspetto di stelle splendidissime.*"

Tristan l'Hermite, în *Les Amours* (1638):

Le Soleil à long traits ardents
Y donne encore de la grâce;
Et tâche de se mirer dedans
Comme on ferait dans une glace;
Mais les flots de vert émaillés
Qui semblent des Jaspes taillés
S'entre dérobent son visage;
Et par de petits tremblements
Font voir, au lieu de son Image,
Mille pointes de diamants.

Unde e oare sufletul fantasmei din oglindă, unde anii ei?

Fără jocul dintâi al trecerii noastre în jocul lor secund, ce goale ar fi toate, ce moarte şi pustii.

Este de luat în considerare relaţia dintre reflecţie şi umbră, pentru că o relaţie există, în ambele planuri.

Sunt impenetrabile, opace, răsfrângerea este înfrângerea luminii şi biruinţa unei amăgiri.

Pentru imaginile evocate sau generate de cuvinte nu există oglinzi.

Oglinzile stau de veghe mereu, pândesc mereu, neostenite, nu dorm niciodată şi nu iartă.

Fi-vor oglinzi care să ne arate, cu adevărat, o altă, mai veche lumină? Născuţi din umbră şi pierduţi în umbră, urcăm încet şi fără călăuză către lumina cea dintâi, de care ne desparte numai soarele şi luna şi uitarea.

Noi fiind numai în noi şi în adâncul nostru, este firesc să ne simţim, în lumea din oglinzi, în altă lume.

Se pot închipui oglinzi care să aibă propria lor lumină, sporită uneori până la revelaţie şi spaimă sau putând să scadă, să se stingă chiar, cufundându-ne, cu lumina noastră cu tot, într-o noapte de umbră.

Privind atent am putea să vedem cum în oglinzi, clipă de clipă, clipa devine trecut şi trecutul ei nefiinţă.

Indiferenţa oglinzilor poate fi resimţită ca o purificare şi totodată ca o sfâşiere: instanţă nulă, care ne însingurează şi mai mult; tânjim după oglinzi care să ne mântuie şi să ne mângâie, ca şi când în adâncul acestui miraj s-ar afla, atotştiutoare, o mai cuprinzătoare iubire.

De ce o lume fără reflecţii, fără refracţii, fără umbre, de ce o lume cu totul diafană ne-ar umple de urât şi de ce aceasta, atât de frumoasă, este mereu pândită de tristeţe?

Oglinzile nu sunt numai un caz special de simetrie inversă, ele sunt cazul grav al unei simetrii între existent şi un inexistent care se dă drept existent.

În oglinzi subiectul se vede ca obiect; cum însă orice subiect rezistă la obiectualizare, oglinzile cad într-o perversă formă de ambiguitate.

Oglinzile mint, pentru că nu este în ele nimic din ce vedem în spaţiul lor iluzoriu. Este minciuna lor fundamentală, dar ele, profitând de postulatul veridicităţii, şi alterându-şi într-un fel sau altul suprafeţele, mint şi prin abuz de încredere, înşelând credinţa aşteptată. Dar oricât şi oricum ar minţi, nu greşesc niciodată, fiind neomeneşti şi nesupuse nici unei deveniri.

Dacă n-ar fi oglinzile, mincinoasele oglinzi, setea noastră de deposedare ar atinge limita sa.

Oglinzile pot fi gândite ca o metaforă a cunoaşterii şi, chiar mai mult, a conştiinţei; dar ele sunt un simplu simulacru şi, chiar mai grav, un simulacru pervertit. Cunoaşterea de lume şi de sine nu este un act reflexiv, ci o activitate complex reconstructivă, un proces metafrastic, ea nu reflectă ci mai degrabă proiectează sau, altfel, articulează structuri analogice paralele; e îndoielnic până şi câtă asemănare cu lumea se află în cunoaştere, pentru a nu vorbi despre identitate.

În caldarâmul cenuşiu şi ud, cu bălţi de apă, se deschid prăpăstiile unei lumi de antipozi, cu un cer în adânc, cu noi călcând, în ziua ternă altminteri şi opacă, peste propriile noastre inverse năluci, peste subterana iluzorie şi neliniştitoare a vieţilor noastre.

Faţă de străvechiul tipar al susului şi al josului, al înaltului şi al adâncului, reflecţiile pe suprafeţe plane orizontale produc iluzia că, cu cât ceva este mai sus – este mai jos, iar cununa din zenit a lumii zace în extremul adânc al unui abis.

Dacă oglinzile n-ar exista, dacă nu am avea experienţa unui duplicat instantaneu atât de exact al aparenţelor noastre, totul ar fi altfel. Acest duplicat existând, şi fiind în esenţă plictisitor, aşteptăm de la el ce nu ne poate da, o reduplicare neredundantă şi semnificativă, un semn al

soartei, un mesaj al identicului autonomizat de noi însă interesat de noi, o destăinuire sau un oracol, şi atunci umplem oglinzile cu închipuirile noastre, aspirând să-i dăm vizibilului despărţit de rest înzestrări şi daruri care îi lipsesc, şi pe care nu i le-am cere dacă asceza lui n-ar fi atât de strictă, iar narcisismul nostru abstract atât de *nesăţios de un identic care să fie în acelaşi timp şi altceva, o realitate secundă înzestrată cu sens*. Ca şi când am aştepta, dintr-o exterioritate chezaşă a identităţii noastre, sensul însuşi al identităţii noastre.

În oglinzile negre se poate vedea negrul soartei, tenebrele latente, translaţia spre noaptea inerentă, întunericul din orice lumină şi din orice lume.

Oricâtă disoluţie sau putrescenţă s-ar vedea în oglinzi, imaginile care se ivesc în ele par incoruptibile. Este probabil un efect al naturii lor, pur vizuale.

Timpul din oglindă e timpul din lume şi timpul din noi, clipă de clipă, şi pare totuşi timpul fără clipe al unei stări eterne şi reci.

Se află în oglinzi ceva lunar exangv, un aproape–departe, o imperceptibilă stingere a viului în moartea unei reci şi sterpe amăgiri.

Nici un mecanism optic n-a fost vreodată mai violat în esenţa lui simplă şi onestă decât oglinda. Fenomenul reflectării ţinând totodată de adevăr şi de iluzie, de

identitate şi de alteritate, s-a căutat în el, şi sunt milenii de reverie la mijloc, aproape tot ce nu e de găsit în el. De pildă, trecutul. Dar urma lăsată de vânt pe nisipul unui ţărm este infinit mai inscriptibilă în sfera amintirii decât orice oglindire reală. Din ce trece nu rămâne nimic în oglinzi. Ele pot cel mult reflecta un chip devastat sau fermecat de amintiri, dar în asemenea cazuri oglindirea are loc, dacă poate avea, în imateriala oglindă a conştiinţei de sine.

Apare tot mai evident că orice discurs specular se zbate între platitudine şi himeră. Lucru specific numai omenesculuí. Nu orice lucru reflectat din univers e înzestrat cu aptitudinea de-a pătimi ce pătimeşte omenescul în oglinzi.

Distinct–identicul din oglinzi le dă puterea să cuprindă în ele presentimentul obscur al unei alte lumi, poate alternativă, poate nu (e greu de spus), ca un punct sau ca un vad de interferenţe care te izbăveşte de ceea ce e prea compact şi totodată prea mort în identitatea noastră individuală şi cosmică.

Un vid nemărginit în preajma mea, o sferă locuită numai de ecouri şi ecouri, cu mine în nedeterminabilul centru, ca o păpuşă de hârtie reflectată în inumerabile oglinzi.

De-a lungul unei foarte lungi istorii aproape nu e nimeni care să nu fi spus că este ceva magic, sau chiar pervers,

sau măcar tainic în oglinzi. Dar nu-i adevărat, lucrul ține de alte determinări. Nu se află nici un rău și nici un secret în oglinzi, sunt niște dispozitive optice guvernate de o lege strictă (riguros nonprobabilistă), dincolo de orice bine și de orice rău, ca tot ce este neomenesc. Perversitatea, patosul, enigma și distorsiunea (interesante în sine) vin numai de la noi, care, nesiguri de identitatea noastră, ne speriem de prezența, mecanică și inocentă, a identicului ca alteritate. De aici spaime, năzuințe, compensații, un alai milenar de false atribuiri și de abuzuri, metaforice sau altfel. De ce n-au avut lentilele aceeași soartă? Totuși să vezi aproape ceea ce e departe, să vezi mare ce e mic, vizibil–nevăzutul ar putea să ne tulbure cel puțin la fel. Dar nu ne tulbură, sau nu în același chip, chiar dacă ne-am vedea pupila mărită de o mie de ori: n-am recunoaște-o ca a noastră.

Traducerea întregului existent în termeni de pură vizibilitate a suprafețelor este cum este în oglinzi doar pentru că singur vizibilul se poate da drept întregul existent. Dacă ar exista asemenea filtru pentru celelalte componente ale senzoriului, rezultatul n-ar mai fi același: ce ne-ar da, de pildă, o lume de pure ecouri?

Dacă omenescul s-ar odihni în pură aparență, în oglinzi ar fi raiul sau presimțita-i cale într-acolo.

Această mare oglindă din sufragerie și din amintire părea, și încă mai pare, să cuprindă în ea toată tristețea, până la hotarul incert dincolo de care orice tristețe devine

suferință și durere, o tristețe impersonală făcută din însumarea tuturor tristeților firești și inerente ale generațiilor și din încă ceva, care le include și le absoarbe în esența ei, o mâhnire planetară, poate cosmică, totodată perceptibilă și irevelată, obscură dovadă că sufletul nostru și sufletul lumii sunt de aceeași natură. Iar răcoarea acelei vechi oglinzi, în care totul este nou mereu, era aceea care emana, către sfârșitul cenușiu al unei zile de primăvară, din toate elementele pământului, ale apelor și ale cerului, din miriadele de tinere creșteri năzuind, pline de dor, în sfera morții.

Desigur, chipul, aparența, ceea ce se vede din noi înseamnă ceva. Cum sunt ele în clipă, care e singurul existent, nu știm decât din recile oglinzi. Altfel am fi orbi de aparență și de clipa irepetabilă a ființării ei. Clipa trecând, oglinda ne bea chipul în neființă și uitare.

Extrema purificare a oricărui act oglindit în transcendența unei reflecții.

Dacă orice cuvânt al nostru ar putea să ia drept pildă concizia atotcuprinzătoare a oglinzilor.

Câte nu s-au văzut în oglinzi, dar nimeni n-a văzut în ele documentul strict al *irepetabilului*.

Doar în oglinzi, care nu sunt niciunde, *melancolia* nu e adulterată sau coruptă de nimic. Doar în oglinzi *tristețea* este rece suverană, iar *moartea* nu poate otrăvi izvorul clipelor, nici aminti de coruptibil și de putrescent. În ele

clipele rămân îmbălsămate ca în lumina lunii sau în răcoarea dimineții.

Spinoza știa bine că nu ne putem cunoaște trupul în chip desăvârșit, așa cum este el. „Și totuși", spune, „e unire! e iubire!"

Cine mai vrea să vadă zei să-i caute și s-ar putea să-i vadă, în miezul zilei și în miezul nopții, oglindiți de lacuri și de mări sau chiar în schija unei sparte oglinzi.

Ce este atroce în oglinzi e faptul că, privindu-ne în ele, părem a trăi simultan în două lumi între care legătura e ruptă până la rădăcina ultimă a soartei.

În unele oglinzi aurora pare amurg, iar miezul zilei pare miezul nopții. Și totuși clipele sunt tinere mereu și pier neatinse de timp.

Trecând în oglinzi, lumea noastră se dezbracă de orice metaforă. Identicul aboleşte orice comparație. Nu poți să spui: acest salcâm este ca un salcâm, această moarte este ca o moarte.

În casa rămasă pustie de mult, cât de pustii ar fi oglinzile fără de lună.

Cine, privindu-se în oglindă, privindu-și în oglindă chipul muritor și coruptibil, supus unor legi pe care eternitatea din oglinzi nu le implică, nu simte că identitatea lui nu

se priveşte în oglindă, ci că este un cristal inteligibil şi incoruptibil, o esenţă invulnerabilă, impenetrabilă razelor morţii şi devenirii, sinele divin, răzbătător prin toate, acela este numai aparenţă, umbra unei reflecţii pierdute şi inane.

Iar cine simte, în seara aceasta rece şi sură dintr-un martie al indiferent cărui an, toţi anii fiind pierduţi, că în apele şi în cerul oglinzii se stârneşte un vânt şi că vântul acela umflă cu o înceată şi crescândă putere pânzele albei goelete a plecării şi a izbăvirii, acela va lăsa cerului şi morţii, în apele oglinzii, spuma albă a eliberării sale şi a fericirii sale de sub cer.

Spre deosebire de real, virtualul din oglinzi are întotdeauna o ramă, îngrădeşte reflecţia într-un hotar întotdeauna bine definit, care adaugă ceva important la nonidentitatea din identitatea care defineşte orice câmp specular.

Oglinzile desingurează înlăuntrul unei identităţi disociate simetric, în care fiecare lucru se află la egală distanţă de sine. Aici, în aceste fenomene de reflecţie, este singurul loc în care ceea ce este echidistant se deosebeşte prin calitatea sa.

Oglinzile, abstrăgând de la deteriorări materiale, oglinzile în esenţa lor sunt nu numai infailibile şi impasibile, ci şi neobosite, veşnic treze în imperiul clipei.

Oglinzile sunt ca niște albii de cristal în care alte ape curg mereu și alte clipe, fluxuri inepuizabile ale uitării de dinaintea oricărei amintiri.

Prezența din oglinzi, mai mult decât aceea de aici, din lume, e subîntinsă de absență și de vid, sau mai exact de iminența unei absolute aboliri, corelativă cu deplinătatea prezenței.

Oglinzile sunt singura opacitate care se travestește în transparență, dar nu către un dincolo, ci către noi înșine și cele ale noastre, ca năluci.

Dacă sunt umbre în oglinzi, înscrise în spațiul sumbru strălucitor al tăcerii, atunci sunt, în ținutul absolutei uitări, și umbre ale amintirii.

Încărcătura lor onirică nu este reductibilă la vis.

Trec zile și trec nopți prin oglinzi, trec veacuri și ore și ani, nelăsând acolo nici umbra unei urme, ruguri de fantasme a căror cenușă este nimicul.

Oglinzile par a fi o ilustrare a indicei maya, aparențe, amăgiri, dar noi, fiind iubitori ai sensibilului, ai sensului și ai *sentimentului*, vom rămâne unde suntem.

Oglinzile sunt o tautologie a vizibilului, o tautoopsie. Dar nu în mod absolut. Că diferența e pusă de adâncul

nevăzut din noi, nu recuză în întregime validitatea propoziției inițiale.

Răcoarea de abis care ne vine din oglinzi.

De sineşi se uimeşte complicatul trandafir văzându-se în altă lume.

Reflexele din ape sunt mult mai vii decât ale oglinzilor făcute, pentru că, fără să-şi piardă capacitatea de reflectare (al cărei principiu stă în adâncul lor), suprafața lor poate fi tulburată lesne de o adiere, de căderea unei pietre ori a unei frunze, de o vâslă sau de o aripă, de treceri şi căderi.

Cine se aşteaptă că lumina, lovindu-se de o suprafață care o refuză, ne-ar putea restitui, fără greş, chipul nostru vizibil şi totodată un vis al identității care se transcende şi nu se transcende pe sine?

Oglinzile par să ne spună că suntem întemnițați în propria noastră viziune, că nu există un altunde, un altcând, nici un altceva ori un altfel, convertind instantaneu contingentul în necesar şi confruntându-ne brutal cu o irecuzabilă imanență.

Trec regii magi, trec regii magi încet, cu steaua lor, şi prin oglinzi trecut-au regii magi, dar nu mai sunt, chiar nu mai sunt şi nici n-or să mai fie.

În greaua ramă de oțel se oglindește, alb și fad, doar vidul și pustiul, iar între oglindit și oglindire nu este hotar.

Dacă luăm cuvântul virtual în sens noncatoptric, atunci în oglinzi putem *vedea* (dar numai vedea) virtualul al cărui nume în act este, într-o deșartă fulgerare, însăși lumea.

În oglinzile nocturne ale unei simple ferestre altfel translucide chipul nostru ne este înapoiat, întunecat, de întuneric.

În unele oglinzi din Răsărit și în anume ceasuri ale unor nopți prescrise se pot vedea imaginare lumi, ori reflectarea, limpede în întuneric, a unor vise nu se știe când visate și de cine.

Mallarmé lui Eugène Lefébure, în 17 mai 1867: „Pe lacul visului vieții – pe lacul visului, unde nu pescuim niciodată altceva decât propriul nostru chip."

Privită îndelung în amurg, greaua, ușor înclinata oglindă s-a prefăcut într-o prăpastie de tăcere și umbră.

Priveliștile din oglinzi sunt mai sintetice decât cele din lume, privirea se distribuie pe ele și le cuprinde mai egal în coprezența lor, clipa fiecărui lucru este simultană cu clipele tuturor celorlalte, actul privirii este mai pur.

Tot ce s-a oglindit în vechile oglinzi ale casei deșarte este acuma mort și nu se va mai oglindi niciodată și tot acum

prin goalele oglinzi trece singură luna printre umbre fără chip.

În impresia de deja văzut este desigur vorba de un caz, de altfel fără analogie, de reflectare a sinelui în sine, a clipei sinelui în clipa sinelui. Dar cu deosebirea că ceea ce ne pare a mai fi trăit odată, identic, ține de trecut: ca într-o oglindă în care identicul n-ar fi și simultan.

Oricât am visa în oglinzi sau le-am lăsa să ne fure cu amăgirile lor, nici una dintre legile, atât de stricte și de limitate, ale visului nu se regăsește în actul oglindirii. Dacă sunt vise în oglinzi, ele sunt reverii de o altă esență.

Multe spirite catoptrice profesează o veche spaimă de a se vedea în oglinzi, ca pândite de un spirit veghetor și iremovibil (Borges, Baltrušaitis), dar Mallarmé îi mărturisește lui Cazalis, în 14 mai 1867, că: „Am încă nevoie, atât de mari au fost avaniile triumfului meu, să mă privesc în oglinda mea venețiană, pentru a gândi; și, dacă n-ar fi ea în fața mesei la care îți scriu scrisoarea aceasta «aș recădea în neant», aș redeveni Neantul. E un fel de a-ți spune că sunt acum impersonal, [...] o aptitudine pe care o are Universul spiritual de a se vedea și de a spori prin ceea ce a fost cândva sinele meu."

Imaginile din oglinzi plutesc deasupra unei văi a morții.

Moartă; nudă; în oglindă, Herodiada e închisă în uitare de rama ei, în afara căreia nu mai există nimic.

Freud în *Das Unheimliche*: „Repetarea identicului este una dintre sursele sentimentului de stranietate."

Câteodată, seara sau altfel, când aripile sufletului sunt sure şi uşoare, dinspre mute veşnic oglinzi se risipeşte în fiinţa noastră o şoaptă, un fel de chemare.

În umbrele noastre este umbra din noi şi în oglinzi umbra luminii noastre.

Ard în oglinda din salon un maldăr de uscate vise, umplându-i strictul spaţiu cu fumul lor sub stelele obscure, dar obiectele odăii sunt la locul lor, aici şi acolo, mute, pierzându-se şi regăsindu-se în fum.

Nici una dintre proprietăţile oglinzilor non-plane nu aboleşte pe cele ale celor plane, care sunt comune tuturor ca *specific specular*; aşadar, ce au acelea altfel sau în plus se însumează sau se combină cu acest specific.

Fiind numai zadarnică sclipire, în oglinzi se află doar nimicul, nimicul care tace în oglinzi.

Char vorbeşte într-un loc de muntele Ventoux, oglindă de vulturi.

Să vină moartea, să acopere cu alte pânze orice oglindire, ca să putem atunci să ne reînsingurăm în propria noastră nereduplicată şi nedestăinuită esenţă.

Oricâte-ar fi trecut prin recele lor ochi fără privire, oglinzile nu pot sluji nici ca dovadă, nici ca mărturie, fiind doar locul, mut şi orb, poate trist, poate nu, prin care vizibilul se varsă ireversibil în nimic.

Adâncul apelor e pe deplin străin de tot ce se reflectă pe suprața lor. Iar Narcis acolo a murit, în acel adânc indiferent şi nevăzut, în Hadesul luminii.

Oglinzile, fiind pură, imaterială vizibilitate, sunt totuşi oarbe ca dreptatea şi ca întâmplarea, nici o emoție şi nici o părtinire nu le face să deroge de la recele lor rol.

În preajma mării au crescut în greul nopții oglinzi nesfârşite, înalte însă nu până la nevăzutul cer, şi marea se bătea de acest țărm, venind, plecând, venind, plecând, iar spuma valurilor ei era chiar şi mai rece decât spuma din oglinzi şi mai vană decât însăşi uitarea.

Oare de ce, eu neplângând şi nesimțind nimic, chipul meu din oglindă plângea cu lacrimi reci şi cenuşii, curgând, străine, ca pe un chip de piatră?

Oricine poate înțelege că, vorbind despre oglinzi, nu poți vorbi tot timpul strict despre oglinzi, din simplul motiv că ele nu sunt singurul mediu reflectant din univers. Şi din acela, adăugat, că recea lor taină răscoleşte şi alte straturi ale sufletului. Dar nimeni să nu creadă că există aici vreo derogare cu totul arbitrară.

Oglinzile sunt străine de orice eros. Cât eros autoscopic le infuzăm este uşor de constatat, dar greu de cântărit. E cu putinţă să existe o anume tensiune între propria noastră ascunsă noneroticitate şi încărcătura noastră de iubire, cu sau fără obiect.

Oglinzile îndură, impasibil, tot ce, venind din lume, se pierde în crâncenul şi falsul lor abis.

După ce ieşi din spaţiul unei oglinzi este ca şi când n-ai fi fost inclus în el niciodată; ele sunt recile prevestitoare ale deplinei uitări.

Oglinzile sunt visul materiei, care, fiind întregul lumii, nu poate visa decât identicul ei. Spre deosebire de noi, părţi muritoare ale căror vise sunt ceţuri care umplu golul unei nedesăvârşiri.

Oare în casele lui Hades sunt oglinzi, să se privească în ele Persephone ori Eurydice sau oricare din umbrele ajunse acolo cu chipul lor cu tot. Să nu se recunoască, să nu ştie ce văd văzându-se acolo şi ce nume au purtat cândva.

Poţi să te uiţi oriunde sau să nu priveşti nimic, nu sunt în lume doar oglinzi. Dar, dacă întâlneşti vreo reflecţie, înseninează-te în senina ei răceală, dă-i pătimirii un răgaz şi sărăceşte-o de tot ce este în ea nevăzut, neînţeles şi excesiv omenesc. Lasă-te o clipă să aluneci printre oglinzi şi stele, printre tăceri şi printre semne. Şi nu uita – conştiinţa,

care este, ca într-o reflecție, vedere de sine (și apoi, puterea minții ajutând, știință de sine), este piatra angulară a universului nouă din vecie dat.

Oricât am vrea, visând, cerul nu se oglindește pe întinderea mării. Și totuși cât am vrea să fie astfel, oricâte limpezi lacuri i-ar fi date unui cer sau altul. Oare de ce? Și totuși, și totuși cenușiul mării, vânătul mării, verdele mării, negrul și albastrul ei țin în mare măsură de ce se întâmplă în cer.

Vastelor cimitire din oglinzi le vom răspunde cu esența de cinci ori distilată a amintirii și prezenței și dăinuirii a tot ce s-a trăit pe sine, fiind ceea ce este.

Oglinda mare a mării nu oglindește nimic decât tainicul cer fără chip, culori iluzorii, un fel de crudă absență.

Orice sine are în centrul său un cristal luminiscent și irefragabil, nedeznădăjduitor și pur, ca orice cristal. E necesar, când te zărești ori te privești în vreo oglindă, să nu te prefaci că ai uitat lucrul acesta sfânt.

Nu în vis, nici în închipuire, nici în amintire, ci într-o oglindă cenușie și înalt oblongă l-am văzut ieri seară pe sinele meu, pe un câmp cenușiu, îmbrăcat într-o manta militară ponosită și lungă, cu mâneci prea lungi, neras și fără acoperământ pe părul sur, sosit de undeva din praful unor drumuri, oprit acum, privindu-mă în ochi fără să vadă, tăcut, închis în soarta sa.

Nu doar oglinzile sunt perfect indiferente la ce reflectă (ar putea fi scufundarea Atlantidei sau naşterea Afroditei din valuri) – în afară de noi, nici unei realităţi nu-i pasă de dedublarea ei într-o reflecţie.

Oglinzile sunt, între toate, locul absolut în care eterna reîntoarcere nu poate fi nici trăită, nici închipuită. Nu despre reflectări şi oglinzi trebuie deci să fie vorba, ci despre patosul uman al văzutului din nevăzut, şi al invizibilului din vizibil, identic şi străin, exact şi părelnic, amar.
1° Acolo unde descoperi o oglindă, n-ar trebui să fie nimic mai mult decât un perete de sticlă, faţa unei ape, un scut de bronz. Şi este un fragment de lume, ca şi când ai privi printr-o transparenţă.
2° Acea închipuită transparenţă este de fapt o maximă opacitate, un strict refuz al trecerii oricărei raze.
3° Acel fragment de lume are ciudata însuşire, părând divers de spaţiul în care existăm, de-a fi identic cu el şi cu tot ce este vizibil în el.

În neagra marmură a amintirii erau tăiate statuile din vis, şi gesturile lor, rămase din alt timp, nu aveau sens nici măcar oglindite cum erau, statuie de statuie, în negrele oglinzi ale nopţii.

Oglinzile ne relaxează (nu fără a determina alte tensiuni) de această lungă cât viaţa recluziune în interiorizarea şi identitatea sinelui. E drept că miezul său de întuneric nu se vede în oglinzi.

Arid este orice discurs despre oglinzi, deopotrivă de arid ca şi reflecţiile din ele, sterpe aparenţe, restul fiind doar deznădăjduite vorbe despre sinele nostru.

Dacă divinitatea are printre atributele sale şi pe acela de a fi nevăzută, atunci seria infinită a oglinzilor este în eternitate *atheos*.

În fond, de ce nu am putea să ne sustragem oricărei reflectări, să întoarcem spatele acestor falacioase ferestre mai mult decât opace, să ne sustragem oricărui joc de aparenţe.

Pe chipul tău din oglindă întreg trecutul este în prezentul clipei, strict însumat şi fără ecou, însă pe acest chip al tău se discerne vag viitorul prescris, ceva din latenta veştejire care duce până la ultimul chip. Singura deschidere în timp a oglinzilor este în direcţia decrepitudinii şi a morţii.

Cu toate determinările necesare (care ţin de faptul că amintirea se petrece în prezent), singurul domeniu relativ stabil din istoria sufletului este trecutul, sustras trecerii şi schimbării şi a cărui singură nimicire este uitarea, în etapele ei. Ciudat este că în oglinzi, unde nu sunt decât clipe, nu se simte fluxul trecerii. Poate din foarte simplul motiv că nimeni nu-şi trăieşte viaţa în oglinzi, că relaţia cu ele este discontinuă şi ocazională. Ceea ce face ca prezentul, despre care se spune că nu e de găsit niciunde, să fie totuşi de găsit în oglinzi.

O odaie nocturnă şi pustie, în fundul căreia scânteiază stelara şi incomprehensibila reflecţie a lui Orion, legând de cer, şi doar de el, această încăpere părăsită în adâncul lumii.

Oglindă cerului îi este veşnic marea, dar azi, printr-o ciudată cernere a luminii, îi era nefiinţei.

Dacă am putea vedea într-o oglindă chipul nostru veşnic, acela despre care nimic nu ştim şi care este cel adevărat.

În aceste risipite duplicate de univers se deschide în anume ceasuri o prăpastie de cercuri în cercuri şi de vise în vise către nevăzutul unei realităţi de dincolo de orice vizibil şi de orice pătimire; mereu presimţită şi mereu inaccesibilă, însă mereu prezentă în eternitatea ei.

Fluturi albi care zburau în golul alb al oglinzii, reflecţie a unei sărmane realităţi depăşite, păreau să zboare, pierduţi în dragostea lor, în însăşi regiunea fericirii, transferaţi într-un spaţiu invulnerabil, liber de cuprinderea morţii şi de lacerările timpului.

An tu ignoras nihil esse aspectabilius homini nato quam formam suam? Numai că Apuleius, oricât ar fi fost el dedat magiei, nu ştia încă exact de ce.

Oglinzile plane sunt nişte foarte simple mecanisme optice, ca şi lentilele sau prismele de altfel. Dar, spre deosebire

de acestea, care măresc sau micşorează sau refractă una şi aceeaşi lume, oglinzile, reduplicând-o pe aceasta, cad în sfera amăgirii şi trimit înapoi o lumină care, frângându-se-n ele, pare venită din altă lume şi pare de obârşie astrală.

Cât priveşte imaginea, care, cu rezerva inerentă a purei vizualităţi, este un duplicat idealmente perfect şi perfect simultan, oglinzile procură, la limită, ubicuitatea. Un lucru de aici se află şi în altă parte ori în mai multe alte părţi deodată ori într-o infinitate de alte părţi. Şi nu numai în seria regulată a oglinzilor paralele, ci, dată fiind o infinitate de oglinzi, şi în serii nonparalele cu indiferent ce înclinări, cu excepţia cazului închis al circularităţii (*uroboros*).

Monada, ca entitate elementară şi ireductibilă, este, încă din veacul al zecelea, la al-Kindi, gândită ca *oglindă a totului*, iar, peste patru secole, Nicolaus Cusanus consideră că realităţile ultime sunt nişte unităţi în care se oglindeşte, micşorat, universul: *specula contractiora et differenter curva inter quae intellectuales viva, clariora atque rectiora specula* (*Opera*, I, Basilea, 1565, 66 B). De altfel, în orice monadologie acceptabilă, monadele minimale mai degrabă oglindesc Monada supremă (care este Totul conceput ca unitate), decât să fie o parte a ei: de vreme ce Monada monadelor trebuie să fie ea însăşi simplă, fiecare monadă poate fi gândită ca o reflecţie finită şi imperfectă a atributelor Monadei supreme.

O, cástele şi sterpele oglinzi, reci tuturor tranzacţiilor, apostaziilor şi răfuielilor din univers, nepăsătoare sălbaticelor convulsii sau mortificări ale pătimirii. Orice s-ar vedea în ele, oglinzile sunt, prin esenţa lor, goale de jubilaţii şi de sfâşieri, străine de durere şi de ce-o-nconjoară.

Atât umbrele cât şi reflecţiile sunt rezultatul unei opacităţi. Dar, dincolo de atâtea alte diferenţe, primele ne arată noaptea din spatele lucrurilor, celelalte ziua din faţa lor. Dacă lumina din oglinzi şi-ar schimba sensul, am vedea în ele, proiectate pe spaţiul din spatele nostru, umbrele din marea peşteră a vieţilor noastre.

Am visat oglinzi în care se reduplica, strict identic cu sine, nimicul, abolindu-şi propria sa oglindire şi pe sine însuşi ca ceva existent sau expresibil sau susceptibil de a fi măcar visat.

Conviziunea dată de oglinzi are analogii greu de determinat cu conştiinţa, oricum mai mult cu adevărul nemijlocit al lumii, cum se spune adesea de atâtea veacuri.

Orice apropiere între oglinzi şi amintiri este mult prea generică, iar diferenţa – netă: unele sunt imaginea prezentului pur, celelalte a trecutului însuşi, iar amintirea seamănă cu visul, pe când reflecţia este veghe pură. Pe de altă parte, în oglinzi se văd mereu alte lucruri, clipă de clipă, nelegate între ele, pe când în oglinzile amintirii acelaşi lucru este mereu altfel, transfigurat în timpul sinelui. Şi totuşi le leagă ceva ţinând de patosul identităţii şi de

faptul, antinomic deci corelat, că oglinzile sunt porțile prin care se trece spre uitare.

Trebuie să le spunem oglinzilor din cale-ne, martorele aparenței: Unde ne este dragostea pierdută, dragostea adevărată, prilejul de a fi comensurabili cu esența noastră?

Respectul de sine nu rezidă în nici o înscenare arbitrară a sinelui, se întemeiază pe presupoziția validității, în consistența sinelui, a oricărui act și a oricărui discurs. Iar oglinzile ne măsoară, ne controlează și ne verifică identitatea. Nu este indiferent cum arătăm (nu cum ne arătăm) propriului nostru sine vulnerabil.

Doar fantasme în oglinzi, luciri-năluciri; dar în cuvinte? În șirul tuturor cuvintelor rostite ori numai gândite în lume, de la început până când o să fie numai tăcere. Câte erori și câte minciuni, dar oare cât adevăr în cuvinte ca reflecție a lumii în lumea gândului nostru? Și cum ar fi dacă, atunci când va fi numai tăcere, universul întreg (dar fără noi) s-ar reflecta într-o singură mare oglindă, martoră tăcută, în pustiul final?

Ne vine din oglinzi dorința ca tot ce vedem în ele să devină altfel perceptibil, cu simțuri care nu ni s-au dat.

Uneori, realitatea însăși, o anume grupare de substanțe materiale, ar putea să nu fie mult mai mult decât inană reflectare într-o oglindă transcendentă lumii. Dar asta pare a fi altceva decât a spune că viața este numai vis.

Oare-am putea găsi în credincioasele oglinzi ireversibila fericire de a fi exact ce suntem şi de a pătimi exact ce pătimim în ţarcul de oţel al soartei?

Orice asemenea vorbire, oricând prea lungă sau prea scurtă prin natura ei, este un labirint în măsura în care orice labirint este un labirint doar pentru cel care nu-i ştie legea. Adevărata deznădejde a unui labirint este aceea că, odată cineva pierdut în el, nu are altă şansă decât de a-l întâlni acolo pe cel care cunoaşte legea, iar şansa aceasta este nulă. Sau poate nu, dacă, întâlnindu-l totuşi în pierzanie pe ştiutorul legii, acesta nu va fi uitat-o.

Să nu te strâmbi în oglindă, să nu te schimonoseşti, să nu te renegi. Să nu faci din oglinda veridică o oglindă deformantă. Să cruţi demnitatea şi adevărul chipului uman, să nu le trădezi doar pentru că nu te simţi bine cu tine şi cu lumea. De vei şti să îţi salvezi chipul din oglindă, chipul tău vizibil, de orice înjosiri din nevăzut, vei fi sporit cu ceva binele din lume. Să nu fie zadarnic faptul că oglinzile filtrează doar vizibilul: să investeşti vizibilul cu puterea de a izbăvi nevăzutul.

Borges se temea că într-o zi, privindu-se în oglindă, nu va vedea pe nimeni sau va vedea pe un altul. Totuşi, dacă e să te temi de ceva, e confruntarea cu propriul tău sine, nu cu abolirea sau substituirea lui. Iar, pentru mulţi dintre noi, nimicitor ar fi să se vadă ca fiind exact ceea ce sunt.

Tot ce se petrece pe pământ şi în cer, fie aievea, fie în oglinzi, este acum şi doar acum. Restul e amintire şi vis, nefiinţă şi părere.

Uneori surprindem în ochii noştri din oglinzi un gând despre care nu mai ştiam că dăinuia în noi. Sau ne mirăm că chipul din oglindă are aceleaşi gânduri sau aceleaşi amintiri ca şi noi.

Sunt lucruri care sunt şi nu sunt în aceeaşi clipă, sau vreme, dar despre ele e mai greu de vorbit. Altele se scindează în reflecţia lor şi par să aibă aceleaşi atribute, dar de fapt nu le au.

În pânza aceasta de apă dintre maluri, limpede şi calmă, pare să fie tot vară, aceeaşi vară ca deasupra şi în preajma ei, însă nu este. Densa şi totuşi eterica noapte a unei veri din lume străbătea prin tot ce este simţ şi relaţie de simţuri şi, nu mai puţin, prin tot ce ne făcuseră soarta şi trecutul să fim până atunci. Jos, în oglinda apei, totul părea cumva abstract, sărăcit, dar nu sărac. Totul, despuiat de atâtea calităţi, excela asupra lor prin puritatea uneia singure, şi acolo poate se visa, suverană şi rece, o vară impalpabilă, fără fragranţe, fără şoapte şi chemări: singur chipul ei întors şi translunar.

Din cauza multor suprafeţe reflectate trăim într-o lume în care se interferează, ca într-un vis, mai multe lumi, segmente identice, însă incongruente, *une pluralité de mondes*, între care cea adevărată când rezistă, când se pierde.

Moartea nu este altceva decât abolirea oricărei oglindiri, în afară de una: a nimicului în propriul nimic.

Oglinzile a căror opacitate e dată numai de întunericul din spatele lor, noi fiind în lumină, reproduc chipul nostru nocturn, al tuturor nopților. Iar în opalescența altor întâmplătoare oglinzi se discerne chipul nostru din tristețea dimineții și a primăverii.

În oglinzi se vede numai imaginea noastră, căci sinele nostru este nevăzut. Dar, uneori, sinele chipului din reflecție pare mai real și mai consistent decât propriul nostru sine, ca și când, dând sinelui nostru un chip altfel nevăzut, îi dă o întregire destăinuitoare.

„Natura a așezat în creierul omenesc o mică glandă numită creier mic care îndeplinește rolul unei oglinzi; în ea se află reprezentate, mai bine sau mai rău, în ansamblu sau în amănunt, toate obiectele din univers și chiar produsele propriei noastre gândiri. Este o mică lanternă magică în fața căreia se perindă scene în care suntem totodată actori și spectatori. Omul asta este și atâta se întinde imperiul său: tot restul îi este străin." (Chamfort, *Caractères & Anecdotes*, 84)

Eram împreună cu plopii sub cer și împreună eram și în verdele și întunecatul adânc, crescând unii din alții în sus și în jos, în două lumi atât de depărtate în apropierea lor cât pot fi depărtate lumi de lumi.

Se zice că un singur om şi cel mai singur s-a oglindit în toate oglinzile din lume, din amintire şi din vis, rămânând veşnic singur şi cel mai singur.

Oglinzile se situează în sfera necesarului şi a realului postulat ca necesar; în ele nu se află nici un posibil şi nici un accident, pe care par să le excludă cu o liniştită răceală, mulţumite că nimic din ceea ce cuprind n-ar putea fi cumva altfel.

Am simţit cândva cum răceala din oglinzi, care nu este frig, este funerară; am crezut o vreme că este funerară; dar, în fapt, nu este decât, ca în vis, o transcriere, foarte controlată, dintr-o realitate în alta, un transfer care produce asemenea impresii, ca tot ce filtrează în vreun fel deplinul real.

Cum am privi oare în nişte oglinzi în care fiecare lucru din lume, în fiecare clipă, ar apărea ca altceva, comparabil cu el doar în esenţă – căderea unui trup învins cu cea a unui frasin retezat, căderea zăpezii cu o ninsoare de stele, curgerea râurilor cu cea a timpului. Ahile cu un leu.

Orice lume sau parte de lume se poate vedea, aşa cum este ca natură vizibilă şi în toată adâncimea ei, în orice oglindă, de la cea cosmică în jos. Dar în spatele oricărei oglinzi din univers nu se află, prin raport la ce apare în oglindă, strict nimic.

În toate apele line ale tuturor nopților se scufundă, inversate și întunecate, părți de univers, făcând din lumea noastră un adăpost de amăgiri, un receptacol de miraje și un loc mai aproape și mai departe de cer.

Văzutul din oglinzi stârnește un dor de nevăzut, amăgirea lor un dor de un alt adevăr, identitatea din ele un dor de alteritate, lumea lor, care este până la un punct a noastră, un dor de altă lume.

În oglinzi nu se pot vedea figuri imaginare, ca în pietre, nori, pete parietale, nisipuri bătute de vânt.

Oglinzile fiind lipsite de memorie, efemeritatea reflectării împinge conținutul ei cu o clipă mai devreme în trecut.

În fundul apei zace Narcis mort și de nimica oglindit; deasupra lui, la loc închise, apele reflectă iarăși lumea, și nimic nu pare să lipsească din ea. Altfel ar fi dacă însăși lumea ca întreg s-ar îndrăgosti de sine și s-ar cufunda în mirajul acestei iubiri: apele la loc închise subzistând, ca într-un vis abstract ar oglindi fie nimicul, fie ceea ce, fiind, nu mai este de ordinul vizibilului sau, rămas vizibil, n-ar mai fi doar aparență.

În oglinzi se reflectă și spațiul însuși, vid și sustras oricărei relații cu timpul. Se reflectă dar este nevăzut, cum nevăzută este orice oglindă perfectă.

Oglinzi în care se răsucea la infinit şi ascensiv aceeaşi peregrinare.

În oglinzi ne vedem dinafară şi, într-o anumită proporţie, greu de determinat şi de bună seamă variabilă, ca de către alţii.

În lacuri, azi, păreau căzute mari şi grele bucăţi de cer cenuşiu şi-apoi, despovărându-se încet, păreau că se prefac lent în ceaţă şi că vor să se ridice iarăşi către cer.

Nu e întâmplător că, în oglinzi, ne căutăm cel mai adesea chipul şi, poate, privirea.

Mallarmé: „Mi s-a întâmplat ca, singur în faţa unei oglinzi care îmi dedubla neliniştea, să mă întreb ce anume am în comun cu trupul meu, cu plăcerile şi suferinţele sale, ca şi când nu i-aş fi aparţinut. Şi totuşi îi aparţin."

Oglinzile sunt şi nu sunt adevărul pur al aparenţei.

Un obiect nemişcat şi mereu acelaşi, fără nimic în preajmă, oglindindu-se veşnic într-o mare oglindă, ar ilustra deplina abolire a timpului, o veşnicie încremenită şi vidă.

În adâncul nevăzutului său sinele se caută neostenit mereu pe sine, ca năzuind să se poată vedea, să-şi poată apărea, să fie şi el însuşi şi un altul, ca să poată fi mai deplin el însuşi.

Oglinzile casei, în care noi nu ne mai vedeam, au fost bântuite aproape un an de imaginea câtorva personaje nevăzute, mai vechi decât noi şi mai triste.

De veacuri lungi încercăm să atribuim oglinzilor, punct cu punct, tot ce nu au, tot ce nu sunt, tot ce nu pot avea şi nu pot fi: că ar fi un spaţiu de revelare a esenţelor, a lumii în idee, că au memorie şi prevestire, adevăr şi minciună, o lume dincolo de ele, în care am putea intra şi – eventual – rămâne captivi, prezenţa diavolului şi a morţii, puterea unui filtru de iubire sau de metamorfoză, şi alte câteva.

Această lucie şi supărătoare suprafaţă care ne impune, mai mult decât dorim, propria noastră opacă şi obositoare prezenţă.

În oglinzi nu este nimic din ce nu este în lume, nici mai mult, nici mai puţin. Şi totuşi adevărul lor este fantasmă şi amăgire, dublu inexistent, multiplicabil la infinit în credincioasa lui inanitate.

Se leagănă şi se îndoaie şi se zbuciumă arborii mari şi grei din nesfârşitele oglinzi, dar în oglinzi nu bate nici un vânt şi nici un val nu se aude sfărâmându-se de ţărmuri.

Orice suflet cuprinde întinse ţinuturi nevăzute ochiului interior şi e ciudat că ceva din prezenţa şi natura lor se poate întrezări sau presimţi în oglinzi, că ele, în neputinţa lor, pot reflecta această prescrisă neîmplinire

a oricărei vieți. Şi, pe de altă parte, s-a spus, în vremile noi, că pruncul însuşi, începând să se vadă în oglinzi, urcă o treaptă în conştiința sa de sine.

Deosebirea adâncă dintre vizual şi auditiv devine şi mai evidentă dacă gândim relația dintre oglindire şi ecou, răsfrângeri amândouă.

Să cumpărăm atunci de undeva oglinzi în care să ne putem vedea cum arătăm visați de alții.

Să ne închipuim că între densitățile văzduhului se nasc oglinzile în care se reflectă îngerii cerului.

Există o credință după care dragonii îşi atacă propria lor imagine din oglinzi, iar păunii se admiră îndelung privindu-se în ele, iar vasiliscul moare. Şi o alta, potrivit căreia, dacă stăm cu ochii închişi dinaintea unei oglinzi, ne putem vedea aşa cum arătăm în vis.

Adevărata realitate a imaginilor reflectate se află înlăuntrul sinelui, este relativă la vegetația secretă ale cărei rădăcini se pierd în adâncul negrelor ape de dedesubtul conştiinței noastre.

Deasupra apelor albastre şi reci şi amăgitoare ale acestei oglinzi din abis, sufletul, scăpat din hățişul determinărilor inferioare, zboară şi pluteşte ca un *adevărat* albatros.

Starea unui spirit care începe să-şi piardă încrederea în realitatea sa este mai mult agravată de oglinzi, iar între privitor şi imaginea sa se instituie o circularitate de dezastre.

Dincolo de orice altă adâncime ori subtilitate, oglinzile ne slujesc pur şi simplu la a ne vedea cum ne văd ochii altora, putând astfel să ne controlăm înfăţişarea, ţinuta, gesturile, mimica şi expresia. Sunt folosite în acest scop de oratori şi chiar de actori. Dar glasul nostru, esenţial în asemenea împrejurări, nu se răsfrânge în ele nici măcar ca ecou.

Apuleius în *Apologia*: „*Demosthenen uero, primarium dicendi arteficem, quis est qui non sciat semper ante speculum quasi ante magistrum causas meditatum?*"

În timp ce oglinzile descriu numai faţa lucrurilor, umbrele schiţează, în contur, numai reversul lor.

Nici o imagine înfăţişată prin cuvinte nu se poate reflecta într-o oglindă. Şi cât vizibil nevăzut s-a construit din verb!

Dacă e totuşi ceva dincolo de suprafeţele iluzorii ale oglinzilor, numele acelui lucru este *imposibilul*.

Căutăm în oglinzi, fără saţiu, ceva care pare să fie important: un identic distinct, un duplicat ca prezenţă măcar

exterioară, dacă nu autonomă. Începem de aici şi sfârşim, generaţie după generaţie, cu cele mai stranii fantezii.

Într-un anume sens, blestemat, oglinzile sunt oarbe, oarbe de realitate, şi ne caută chipul.

Există oglinzi, mari, limpezi, în care orice oglindit şi toate la un loc sunt cuprinse de toamnă şi de lumina toamnei şi de înceata stingere a ei.

Impalpabile sunt imaginile din oglinzi şi n-au nici glas, nici gust şi nici miros şi nici un logos nu le locuieşte. Cum ar fi un om al cărui văz ar fi devastat şi i-ar fi abolită puterea oricărui alt simţ şi a oricărui gând.

Sunt râuri care, ca oglinzi, ale cerului şi ale păsărilor şi ale malurilor, sunt pure absenţe, căci apele lor sunt atât de mereu altele încât parcă n-ar fi niciodată.

Nu este în oglinzi nici o eternitate. Decât poate aceea, negativă, al cărei nume este niciodată.

În oglinzi se vede doar vizibilul. Dar şi în vise el preponderează. Dar şi-n oglinzi, şi în vise importante sunt trecerile dinspre vizibil înspre nevăzutul şi neştiutul din noi.

Estrada: „*Sin embargo, les espejos aún son nuestros complices / y por el frío de sus fondos vibran ciertas caricias / y la superficie se estremece y quiebra.*"

În cerul acelei oglinzi de demult, din anii pe deplin pierduți și totuși rămași în întunericul și în obscura rumoare a unui adânc, în cerul acelei oglinzi era mereu amurg.

Sunt ceasuri în care ne privim în oglinzi în absența sinelui nostru, goliți de el, rămași doar aparență părăsită pe un țărm pustiu. Atunci se vede cel mai limpede că în oglinzi nu este de citit nici o speranță.

După Martin del Barco Centenara, în cartea din 1602 despre Argentina, conchistadorii spanioli au numit „*carbuncul*" un mic animal misterios „cu o oglindă lucitoare pe cap, ca un cărbune incandescent".

Oțelul cenușiu al acestei oglinzi părea să conțină un alb suprimat, ca acela al unei săbii care zace în umbră.

E crâncenă oglinda în care, oglindită fiind prezența violentă a lumii, a început să se facă, dinlăuntrul ei, întuneric.

Oglinzile foarte mari transformă în spectacol de ansamblu ceea ce, altfel, trăim fragmentar și analitic, de la un component la altul.

Adânc îmbibate în esența trecutului se oglindesc aceste obiecte în oglinda fără timp.

Din unele foarte limpezi oglinzi emană un subtil regret, acela că, fiindu-ne atât de mult, ne sunt atât de puțin, că ne răscolesc fără ca vreodată să ne aline, că iau și dau cu-același gest deșert.

Nu încă pe deplin se încheiase cursul nopții când, intrând în centrul exact al hexagonului de obscure reflecții, am văzut cum se retrag, fără grabă, fără zăbavă, vechi, puterile neomenești ale nopții.

Am putea vinde o lume de reflecții în schimbul unei lumi de ecouri, de pure și oarbe ecouri a tot ce se aude ori s-a auzit în univers.

Cineva te-a putut vedea
într-o fotografie sau într-un portret
sau într-un film
sau ca statuie,
fie și ca o nălucă,
însă nimeni nu-ți poate spune, nefiind tu acolo și atunci, că te-a văzut într-o oglindă.

N-am putea proiecta în oglinzi, făcându-le văzute, amintirile noastre, eliberându-le din noi, să mai fie o dată, măcar așa, în lume, măcar ca sărmane clipe rupte din șiragul lor și risipite în netimp?

Oglinzile, se știe, funcționează infailibil și continuu. Dar să fie oare în lume oglinzi nu numai uituce, cum sunt ele prin natura lor, ci ostenite până la a fi zăbavnice

sau lacunare sau încet stingându-se sub ochii noştri şi umplându-se de cenuşă?

De ce suntem câteodată mult mai singuri în oglinzi, însinguraţi de lume şi de noi şi de tot ce, atât de zadarnic, atât de inaccesibil şi atât de pustiu, ni se arată din oglinzi?

Ceea ce coboară înspre o oglindă clipă cu clipă urcă din ea, fără ca nimic să se întâlnească vreodată.

Ar fi un fel perfect de a intra în nefiinţă acela de-a privi cum ne dispare, progresiv şi lent, imaginea din apele unei oglinzi.

Unii, deşi nu le este sufletul neliniştit altfel, se simt urmăriţi şi spionaţi de imaginile lor reflectate, ca şi când dublul lor ar şti mai multe despre ei şi ar vrea de la ei ceva indescifrabil. Iar alţii merg atât de departe încât, în ceasuri rele, se văd pe ei înşişi aşa cum sunt în clipa şi în locul viziunii, ca şi când, dar numai ca şi când, o mare oglindă ar coborî din cer şi li s-ar aşeza în faţă.

Oglinzile nocturne, în care chipul lumii devine vis, iar visul, cercetat îndeaproape, se reface, însă altfel, şi devine lume.

Sunt oameni care par că se privesc mereu într-o oglindă nevăzută.

După Paracelsus oglinzile consacrate sunt întotdeauna constelate. Nouă rămâie-ne gândul la stelele care se văd în adâncul unei adânci şi întunecate fântâni.

Din cauza inerentei reduplicări a sinelui în vis poţi crede că nu te înşeli simţind că imaginile şi întâmplările din anume vise apar ca din străfundurile îndepărtate ale unei oglinzi.

Seara grădinii şi-a câmpiei vechi era plină de oglinzi şi-n ele chipurile noastre se aflau în seara din oglinzi, sub mai târzia răsărire, în oglinzi şi-n cer, a unor stele vechi.

Dar îi este dat sinelui câteodată să se vadă pe sine într-un chip mai crâncen, neslujit de nici o oglindă, chip în care vizibilul e încărcat de tot nevăzutul din noi, proiectat ca întreg cu toate amănuntele sale: tot ce suntem în adânc şi altfel ne scapă, hăţişul de rădăcini din întuneric, pulsiunile cele mai obscure şi relaţiile dintre ele şi clar-obscurul conştiinţei noastre, în clipă şi în orice vreme. Pentru unele suflete acest dublu nu este decât o întruchipare a Diavolului.

Partea din noi care se vede în lumină şi-n oglinzi, dacă nu-i găsim lăuntricul sens, este pură aparenţă, interpretabilă după legile lumii dinafară. Poate că identitatea noastră n-o putem simţi cu adevărat decât închizând ochii, ca şi când întunericul ar fi de fapt mediul specific esenţei noastre.

Fără oglinzi nu am şti despre noi decât dinlăuntru; cu ele, la început, doar dinafară, aşteptând apoi ca cele două lumi să se-ntâlnească undeva şi să devină complementare ori concrescute, ori etern dispare.

Narcis e primul care a învăţat că alteritatea, care nu e doar speculară, nu se vindecă decât prin moartea care ne împacă cu noi, oricât de mult ori de puţin ne-am iubi. Până atunci este numai nedumerire sau nerăbdare: ce vrem noi oare de la noi şi ce putem spera şi cine suntem noi şi ce anume, fiind noi înşine şi totodată dezuniţi şi rămânând aşa până când ne împacă moartea?

Noi şi chipul din oglindă avem aceeaşi soartă.

Tot ce este asimetric în noi se vede mai desluşit în oglinzi.

Numai oglinzile ne dau prezentul absolut şi pur, fără reziduuri, fără anticipări. Şi totuşi, sinele fiind ceea ce este, poate nu este chiar aşa.

Dincolo de oglinzi, în imposibil, ar putea fi numai vis.

Singura lume de dincolo de oglindă este adâncul unei ape de sub luciul ei. Unde a murit Narcis.

Cum de lărgeşte spaţiul tocmai ce împiedică trecerea luminii şi chiar o respinge? Aşa, lumina nevoind să piardă

chiar nimic din ce a luminat şi, neputând să facă altă lume, o dublează, dându-i largul unei năluciri.

Sinele nu se află în chip, ci în lucrarea fără de răgaz a sinelui cu sine şi cu lumea. Şi totuşi chipul pe care îl vezi în oglindă poate fi, privit cum se cuvine, un semn venit din adânc.

Sub lumina lămpii verzi toate reflecţiile de pe suprafeţele odăii păreau să fie cufundate în adâncul unui lac, plin de muşchi, de alge şi de rădăcini de arbori şi, printr-un straniu efect al razelor, totul părea bântuit de diafane luni fosforescente.

Considerentul fundamental este acela că o lume fără reflectări ar fi o altă lume. Şi totuşi mai este încă unul: însăşi lumea din oglinzi este o altă lume.

Pentru o clipă, privindu-te absent în recile oglinzi, ai întrevăzut, ca într-o fulgerare, sinele tău, adevărul ascuns al sinelui tău, şi ţi-a fost cu desăvârşire străin.

E greu de spus dacă e chiar aşa, dar instantaneitatea oglindirii pare, prin simpla reduplicare şi inaccesibilitate, să se încarce cu ceva din sfera patosului amintirii. Şi a unei vagi dorinţe de neîmplinit.

Tăcerea şi singurătatea din oglinzi, care ţin, cu rădăcini adânci, de zona stranietăţii, fac ca lumina lor să aibă ceva din spaima de întuneric.

Reducând conceptul la gradul lui de funcționare minim și curent, prin frumusețe naturală se înțelege aproape numai cea vizuală.

În penumbra serii, cu chipul tău la mijloc, printre obiecte vag distincte, oglinda, lunga oglindă înrămată în negru din odaia dinspre apus, părea viscolită de vise.

Cum ar arăta niște anale vizuale ale lumii, de la începuturile ei, în care să nu poată fi văzute, în succesiunea și simultaneitatea lor, decât reflecțiile.

Întocmai ca în lume, nimic din ce se vede în oglinzi nu se poate repeta.

Obiectul tuturor acestor considerații, până la un punct disparate, nu rezidă în oglinzi, ci în cuvânt. Cuvântul are rădăcini adânci într-o zonă fără cuvânt, dar nu ca sortilegiu sau ca meșteșugire, ci ca singura realitate care leagă durabil sufletul de părțile lumii și de lume ca întreg.

E bine de reamintit că, privindu-ne în oglindă drept în față, raza incidentă și cea reflectată coincid, ceea ce poate fi semnificativ și în alt plan.

Oricum am fi trăit, există un sens în care, fără ieftină poză ori retorică, i-am putea spune ultimei noastre imagini din oglindă: cât de singuri am fost. Sinele din adânc este întotdeauna singur și întotdeauna cu sine.

Imaginea iluzorie din oglindă este rezultatul respingerii razei incidente, al unei frângeri care devine răsfrângere: lumea vizibilă, neputând să pătrundă şi să treacă, se dedublează, întorcându-se ca sine, ca adevăr şi ca nălucă.

Celălalt, cel din oglindă, fiind noi înşine este totuşi un altul. Dar nu orice altul, unul dintre atâţia câţi sunt alţii. Într-un sens, e cel mai puţin altul dintre toţi. Dar, în alt sens, el este cel mai altul decât noi şi cel mai altul decât oricare altul.

Poate dincolo de oglinzi este, nesfârşit şi fără lumini, imperiul Nopţii şi al Umbrei, sau Hadesul însuşi, Erebul.

E atât de greu de spus în cuvinte eluziva magie pe care o produce metamorfoza nulă, vidă, din oglinzi.

Liber sapientiae VII 26–28 (secolul I înainte de Cristos); textul Vulgatei: „*[Sapientia] candor est enim lucis aeterne / et speculum sine macula Dei maiestatis / et imago bonitatis illius*", ceea ce apoi s-a spus despre Fecioară şi despre Crist: *speculum sine macula*. În 1410 a fost întemeiat Ordinul Oglinzii Preafericitei Fecioare.

Lumea Harului se oglindeşte în lumea Păcatului ca o privelişte în întunericul unei ape foarte liniştite şi adânci.

Pe vremea lui Gainsborough şi Reynolds cei ce contemplau natura îşi sporeau plăcerea purtând cu ei nişte oglinzi de buzunar şi reflectând în ele părţi de peisaj.

Se puteau procura chiar două feluri de asemenea oglinzi: unele pentru zilele luminoase, altele pentru cele întunecate.

Oglinzile pustiesc amintirea: cel mai greu este să îți aduci aminte chipul tău de odinioară în timp ce te privești într-o oglindă, văzându-te cum ești acum, cel rămas din tine însuți, irecompozabil, pierdut în timp, și căzut în clipa acelei oglinzi.

Elementul cel mai neliniștitor din orice oglindire este propria noastră imagine. Poate impresia de altă lume pe care ne-o fac adeseori cele ce se văd în oglinzi este asociabilă cu prezența dublului nostru printre lucrurile oglindirii.

Faptul că oglinzile repetă imaginile în fiecare clipă, clipă de clipă, și, fără a le reține, le singularizează printre celelalte repetări din univers.

Oglinzi vechi, în obscuritatea cărora bântuie o întreagă lume de transparențe moarte.

Ne-a scăpat tuturora ceva: că într-o zi, sau într-o noapte, supusele imagini din oglinzi or să se răzvrătească. Dar cum anume, nimeni nu are cum știi, nici bănui.

Se citează oameni care s-au dedat la deghizare în fața unei oglinzi, voind să fie – lacomi – de două ori altul.

Apuleius se gândea cum în oglinzi ne tot vedem, de când suntem și până nu mai suntem, că se supun, vârstă de

vârstă, tuturor gesturilor şi expresiilor noastre, că reproduc tot ce se întâmplă în noi şi se modifică în noi, odată cu noi înşine, şi bucuria, şi durerea, prin ani. Era un gând aşa (provenit mai ales din comparaţia cu reproducerea picturală), ignar de faptul că imaginile din oglinzi nu se însumează în nici o istorie.

Simetria atomică ar putea legitima ideea că orice fenomen observabil poate să se înfăţişeze atât ca el însuşi, cât şi ca reflecţia sa, obiectul şi imaginea sa din oglindă fiind deopotrivă de probabile.

Poate în ultima oglindă, sau într-una dintre cele din urmă, privindu-ne cum suntem şi ce suntem, în oglinda aceea, în preajma chipului nostru, poate puţin obosit, poate păstrând din noi nu tot ce vom fi fost, să se ivească, muţi dar părtaşi, judecătorii şi arhonţii, năluciri de îngeri şi de zei, personaje fictive, altele reale, din trecut, cerbi şi păsări de fum.

Orice componentă de univers poate fi supusă unui proces mental şi, la limită, unei universalizări. Dar nimeni nu simte îndemnul să gândească conceptual imaginile din oglinzi. Ideea, degradată în copiile sale, nu poate să fie ea însăşi văzută.

Tot ce se vede în oglinzi este cu totul imaterial, ca şi ce se petrece în gând. Cât despre termenul curent, de imagini virtuale, cu referire la imaginile din oglinzile plane şi din câteva altele, el poate fi considerat impropriu, sau

legitimat numai dacă s-ar admite că ceea ce este virtual acolo (potenţial, posibil) ar putea deveni real. În acest caz, virtuală ar deveni lumea din faţa oglinzii.

Ceea ce este perfect transparent nu este susceptibil de reflectare, aşa cum un mediu perfect transparent nu oglindeşte nimic. Pentru ca să aibă loc oglindirea, este nevoie ca două opacităţi să intre în puterea luminii.

Se pot imagina entităţi fizice vizibile cărora nu le e dat să se poată oglindi.

Ne uneşte lumina într-un har infinit până şi în tăcerea morţii.

Există o privire care priveşte în oglinda sinelui şi, umplând-o de tot ce este sine în privirea de sine, tinde să-i înfăţişeze sinele însuşi. Dar în oglinda sinelui se petrec două lucruri deosebite: imaginile se pot amesteca în profunzimi şi, pe de altă parte, acest sincretism de reflectări interioare nu dispare pentru totdeauna în neant ori în abisul uitării, ba chiar se poate oferi unei contemplări coextensive, în timp, cu sinele însuşi şi cu ochiul lăuntric al sinelui, durând până în ceasul în care sinele şi privirea sinelui vor coincide sau se vor situa, unul faţă de cealaltă, la o distanţă infinită.

Oglinzile, nefiind supuse pătimirii şi neavând trecut, ne visează aşa cum suntem şi cum ne ivim în trecerea noastră. Şi totul le este doar vis.

Oglinzile trăiesc din tot ce li se-arată şi numai din atât. Altminteri sunt neant.

Dacă în oglindirea liniştitei unde, peste care anii trec ca norii, ar rămâne ceva, acel ceva ar fi doar veşnica perindare a cerului şi a anotimpurilor sale.

Am visat o oglindă în al cărei luciu întunecat avea loc şi se pierdea o infinită desfrunzire de arbori, o cădere densă şi uşoară, lin adiată de vânt, a frunzelor lumii întregi.

Te apleci peste luciul apei şi peste cerul totodată mai strălucitor şi mai întunecat din ea şi către care ai putea pleca, aruncându-te lent în abis.

Putem fi uneori la fel de despărţiţi de noi înşine cât suntem de despărţiţi în oglinzi de inaccesibila noastră imagine, pieritoare în timpul nostru, incoruptibilă în clipa oglinzii.

Când suntem prezenţi înaintea oglinzii, prezenţa noastră în lume scade cu ceva, uneori până la uitare şi absenţă.

Narcis despărţit de chipul iubit în puterea nopţilor fără lumini. Poate nu chiar de tot, ci prin tenebre rău prevestitoare.

Orice oglindă împarte lumea în două: realitate şi aparenţă, gemene; dar şi altfel: de-o parte nimicul şi de cealaltă

o lume iluzorie dar tot atât de prezentă cât propria ei prezență.

Oglinzile sunt în esența lor inviolabile: vulnerate, se tulbură sau se sfărâmă, încetând să mai fie oglinzi, rămânând, într-o formă sau alta, locul unde a fost o oglindă, unde a avut loc starea pură a oglindirii.

Câteodată chipul din oglindă ne ajută să rămânem în clipă, curați de trecut, să nu ne cufundăm în adâncul infern al amintirii, să rămânem sus, uşori, suspendați în timp.

Oricât ne-am căuta în oglinzi, nu ne vom găsi niciodată şi nici nu vom regăsi ceea ce găsisem cândva în alt fel. Oricum l-am interpreta, textul din Sfântul Pavel aici trebuie amintit.

După lunga asceză nu va mai fi, după Plotin, nici o deosebire între cel care contemplă Adevărul şi Adevărul contemplat, în care se contemplă pe sine aşa cum este cu adevărat: copie ipostaziată a propriei sale reflecții, proiecția transcendentă a unei imanențe, cursa în care a căzut Narcis.

Oglinda generează reflecțiile, însă, totodată, reflecțiile constituie oglinda, aşa cum conştiințele constituie lumea.

Când te cufunzi printre înalt-adâncile oglindiri ale norilor, ori ale stelelor, nu cerul este locul în care ajungi.

Oglinzile dau certitudinea aparenței ori, mai curând, a aparenței unei aparențe. Ceea ce *este* este nevăzut sau intransparent ochiului pieritor. Ce căutăm în ele, ceea ce ori nu e de găsit ori este de găsit în chip nemijlocit, face parte din însăşi taina oglinzilor. Deşi e oarecum important, e totuşi prea puțin să spunem că doar în ele ne putem vedea pe noi înşine, simultani cu noi înşine, prezenți în clipă şi pierind cu ea, renăscând ca aparență durabilă clipă de clipă. Este exagerat să spui: mă oglindesc, deci exist sau, şi mai excesiv: mă oglindesc, deci mă cunosc pe mine însumi.

În termeni vagi, ori mai curând eretic platonici, arhetipul este *simultan* imagine şi imagine reflectată.

Se umple de pustiu amintirea casei noastre oglindindu-se în oglinzile casei, dar acum fără noi. Mai mult, ciudat, decât însăşi amintirea casei pustii.

Ne-am putea imagina oglinzi captând clipele în adâncul lor şi apoi punându-le rând pe rând în libertate, să-şi caute, descătuşate, un alt timp. Sau să se piardă undeva departe de obârşia lor, ca nişte frunze risipite de vânt.

S-ar părea că oglinzile măsoară gradul nostru de prezență. De fapt măsura se află în noi, iar oglinzile dau doar măsura acestei măsuri. Cât despre ideea că oglinzile ar fi un instrument al trecerii de la existență la ființă, ea este, ca întreaga ei ispită, numai himera unei himere.

Ceea ce sigur dau oglinzile este iluzia, specioasă, că suntem simultan aici şi în altă parte, că existăm, identici nouă, în două lumi.

Poate doar în infern chipul nostru oglindit în strălucirea pereţilor săi de oţel să poată fi citit ca o hieroglifă.

În blestematele (inocentele) oglinzi lucrul cel mai de seamă (în privinţa neliniştii noastre) nu este reflecţia înfăţişării noastre în general, ci reflecţia privirii: apar acolo, dinafara noastră, ochii noştri care ne privesc în ochi, aţintiţi în adâncul indescifrabil al sinelui nostru adunat în privire.

Dacă Dumnezeu ne-a plăsmuit după chipul şi asemănarea sa, ar trebui ca, în oglinzi, ca fiinţe teomorfe, să-ntrezărim ceva din acest Dumnezeu antropomorf.

Când ne vedem în oglindă, dar nu ne identificăm cu imaginea de-acolo, felul în care cineva îngână gesturile noastre pare o crudă bătaie de joc.

Sunt chipuri din istoria sufletului nostru care, văzute cândva în oglindă, au dobândit o altă calitate, un farmec nou şi o izbăvire de timp, ca în puterea unui vis sau ca în amintire.

Oglinzile, de-a lungul mileniilor, ne-au ajutat mai puţin să ne vedem cum ne văd alţii, cât să arătăm aşa cum am voi să fim văzuţi, dând aparenţei noastre într-o aparenţă

încă o amăgitoare aparență. Oglinzile ne sunt complice şi am vrea să le facem să ne privească cu ochii iubirii sau ai oricărei alte distincții. Este însă posibil ca, în jocul acesta părelnic, să străbată şi ceva din adevărul nostru, fără ca noi, prefăcuți, să ştim sau să avem bănuială. Când însă vrem să ne ascundem chinul de pe chip, atunci reflecția ne ajută să ne travestim, mincinoasă, ascunzând, cu bună ştiință, adevărul care trăieşte, viu şi crud, în sinele nostru ascuns.

Narcis fără oglindă nu este Narcis, ci doar un tânăr, poate frumos şi poate nu, văzut de ochi străini, neştiutor de el, o priveliște între altele ale lumii. Iar, după oglindire, dragostea lui de sine este dragoste de altul. Adevărata iubire de noi înşine se petrece în nevăzutul sinelui nostru, ca un blestem de care nu ne putem mântui, oricât ne-am detesta. Sinele este o oglindă în care ne confundăm cu propria noastră reflecție, iar moartea ar putea să nu fie nimic altceva decât scindarea acestei tenace coprezențe. Ori consacrarea ei.

Simpla situare între două oglinzi paralele produce, cum prea bine se ştie, o catastrofă în sfera aparenței: proliferarea ei transfinită, recea explozie a dublului într-o multiplicitate indeterminată, pierderea sinelui în abisul propriilor sale aparențe, cazul extrem al oglindirilor de oglindiri.

Ospitaliere şi fidele, oglinzile deprind ființa să fie aparență, să se viseze trează ca simplă aparență.

Lumina lunii este doar lumină reflectată, iar tot ce vedem în oglinzi, deşi tributar numai soarelui suveran, părintele luminii, este de esenţă lunară şi, în adânc, trist şi amar.

Oglinzile de oţel constelate: se gravau pe ele figurile, semnele şi numele planetelor şi cele ale îngerilor şi demonilor lor. Într-o asemenea oglindă putea să apară, la ceasul lunii pline, demonul Flauros, sub forma unui leopard cu ochii plini de flăcări.

În negre, plutoniene oglinzi se puteau evoca cele patru puncte cardinale şi demonii lor: Uriaeus, rex Orientis, Amaymon, rex Meridiei, Paymon, rex Occidentis, Egyn, rex Septentrionis.

Albastrul cerului era şi mai albastru în oglinda răcoroasă a apei, dar totodată mai întunecat, ca presimţindu-şi noaptea, iar adâncul lui – prăpastie de vise nevisate spre care frunzele cădeau, dorindu-şi, fiecare, steaua sa, care nu cade niciodată, părtaşă la o rânduială străină omeneştii neorânduieli.

Se spune că, după o anume asceză şi dacă scrii pe marginea oglinzii Gabriel, Michael, Azrael şi Asrafel, îţi apare în ea un înger pe care poţi să-l întrebi.

Ca şi muritorul Narcis, nemuritorului uriaş preuman Adam Cadmon din speculaţia ebraică medievală îi este prescris să moară în clipa în care s-ar vedea într-o oglindă.

Gorgona, văzându-se în oglinda lui Perseu, încremeneşte din reflecţia propriei puteri împietritoare. Iar Scylla sau sirenele se privesc în oglindă în timp ce navele pier şi marinarii cad în somn adânc.

Omul cu numele de Nimeni se priveşte într-o oglindă pe care scrie: „Nimeni nu se cunoaşte pe sine."

L.B. Alberti spune că nu ştie de ce oare bunele picturi, când se reflectă în oglindă, dobândesc un adaos de farmec. Şi se miră cum orice defect al unei picturi îşi manifestă urâţenia în apele oglinzii.

Existând sub semnul intens şi pur al luminii, primind în ele, din toate ale lumii, numai ce se vede, oglinzile pot să disciplineze în noi o senzualitate legată strict de vizibil, ca realitate şi semn, purificată de tot ce întregul senzoriului dă. Dar frumuseţea nu este oare definibilă preponderent în termeni vizuali, ca expresie a unui conţinut mult mai bogat, din lucruri şi din noi, însă latent?

Când luciul unei străvechi, obosite oglinzi începe să se şteargă, fantasma din ceaţa aceea suntem totuşi noi, transfiguraţi într-un anume chip pe care adâncul sinelui nostru, ştiind-neştiind, îl aşteaptă de mult.

Să fi imaginat oare torţionarii celula cu pereţii, tavanul şi pardoseala de oglinzi? Trecerea anilor printre acele mute imagini, sporul abject de singurătate şi totodată de spaţiu, lenta şi certa instalare a insanităţii?

Numai moartea se mişcă nestingherită între lume şi reflecţiile ei, veşnic prezentă, mută şi fără chip, atotvăzătoare, atotştiutoare.

Oglinzile trebuie ţinute în frâu de dreptul nostru cuget. Altfel pot să devină calea de invazie a unor întunecate puteri care năzuie, disperate, să intre în domeniul substanţelor şi al formelor, desfigurându-ne şi golindu-ne pe noi şi plinul vieţii de aici, din sfânta lume.

Viziunea din oglindă este o însumare de lumină astrală şi de întuneric al sinelui nostru.

Forţa reflectantă a unei oglinzi variază în funcţie de raportul dintre energia reflectantă şi energia incidentă. Raza reflectată se află în acelaşi plan cu planul determinat de raza incidentă şi de perpendiculara în punctul de incidenţă; unghiul de incidenţă este egal cu unghiul de reflecţie prin raport la aceeaşi perpendiculară, iar distanţa dintre sursă şi planul reflectant este întotdeauna egală cu cea dintre imaginea reflectată şi acelaşi plan. Orice abatere de la aceste legi este de natură onirică sau imaginară.

Astăzi (sau când?) moartea lipsită de valuri i-a fost oglindă glaucă unei lumini de eclipsă, amară, stăpânindu-şi neliniştea în ea, visând furtuna unui ultim cer.

Succesiunea textelor în această sumă de texte este deliberat întâmplătoare. Deliberarea însă nu e întâmplătoare, ci derivă dintr-un principiu inerent.

Orice reduplicare participă, într-un fel ori altul, la alt univers. Unele reduplicări se întâlnesc unele pe altele, altele nu, nu altfel decât lumile din care fiecare face parte.

Oglinzile plane par enigmatice din cauza extremei lor simplităţi şi inocenţe. Ele îi fascinează pe pacienţii psihotici din spaima lor de a-şi pierde identitatea şi din nădejdea lor de a o putea astfel recupera.

Oglinzile deformante îşi întemeiază întregul lor credit pe acela al oglinzilor oneste. Dar şi pe înclinarea noastră, experimentală, de a ne schimonosi, pângărindu-ne chipul prin distorsiuni al căror mobil se află în întunericul sinelui nostru. Este în funcţie de subiect dacă acele caricaturi consolidează ori slăbesc forţa care ne constituie identitatea.

Dragostea de un om nu are timp şi acest chip pe care anii au să-l altereze nu face parte din istoria nimicitoare a lumii, care este ca o noapte ce orbeşte drumurile, ci din eternitatea incoruptibilă a iubirii.

Cât priveşte oglinzile sferice este bine să se ştie, numind *V* vertexul (adică polul oglinzii), *F* focarul principal (care se situează în mijlocul razei), *C* centrul de curbură, *O* obiectul reflectat şi *I* imaginea lui, că: În cazul oglinzilor convexe (care dispersează imaginea lumii), dacă *O* se află la infinit, *I* se formează în focarul principal şi este virtuală; dacă *O* se află între infinit şi *V*, *I* se formează între *F* şi *V*, şi este tot virtuală, neinversată şi micşorată; dacă *O* se află în *V*, *I* se situează tot în *V*, şi este virtuală,

neinversată şi de aceeaşi mărime cu *O*. În cazul oglinzilor concave (care concentrează în ele imaginea lumii), dacă *O* se află la infinit, *I* se formează în *F* şi este *reală* (poate fi proiectată pe un ecran); dacă *O* se află între infinit şi *C*, imaginea apare între *F* şi *C* şi este reală, răsturnată şi micşorată; dacă *O* se află în *C*, imaginea se formează tot acolo şi este tot reală şi răsturnată dar egală în dimensiuni cu *O*; dacă *O* este între *C* şi *F*, imaginea apare între *V* şi minus infinit, fiind de data aceasta virtuală, neinventată şi mărită, în sfârşit, dacă *O* se află în *V*, imaginea se arată tot acolo, virtuală, neinversată şi de aceeaşi mărime cu *O*. Pare complicat şi nu este. Oglinzile plane ne sunt ca o geometrie euclidiană, cele sferice (şi cele parabolice) par a deriva din altă geometrie, dar nu-i adevărat. Orice suprafaţă reflectantă, orice particularităţi ar avea, îşi exercită funcţia reflectantă în virtutea unei singure legi supraordonate. Spectacolele speculare, înainte de a ne tulbura, trebuie mai întâi de toate asumate ca rece şi senină geometrie.

Oglinda plană singură nu dă, din vizibil, decât ceea ce îi trimit razele incidente, suprafeţele surprinse în clipa reflectării lor. Însă sistemele de oglinzi pot oferi vederea simultană a tuturor suprafeţelor unui volum, mirajul unor realităţi văzute simultan din mai multe direcţii şi unghiuri, o panoramă a atributelor vizibile ale unei substanţe ipotetice şi vide, ca în *Carcerele* lui Francesco Piranesi.

Ca să ne vedem şi să ne cunoaştem *cu adevărat* (în terminologia paulină) ar fi nevoie de o aspaţială oglindă situată

în însuşi centrul sinelui nostru, de o monadă a fiinţei pieritoare.

Multe dintre reflecţii nu dau imaginea lucrurilor, ci a luminii înseşi, răsfrângând-o, multiplicată, în scânteieri şi raze, întorcând-o lumii pur şi simplu sau după o socotinţă anume.

Pentru ca reflecţia din oglinzile plane să nu fie cu desăvârşire tautologică şi sterilă este nevoie, pe de o parte, de participarea noastră lăuntrică la magia reflectării şi, pe de alta, putând să se adauge la prima determinare, de un minimum de alterare, de un anume grad de diferenţă. Mistica oglinzilor ţine de o oarecare capacitate de mistificare.

Invers, în astronomia acestei vremi se folosesc, în telescoape, oglinzi a căror calculată deformare compensează distorsiunile pe care le suferă în atmosferă lumina stelară. Pâlpâirea stelelor, celebrată de poeţi, este de mult deplorată de cercetătorii cerului.

Mirajele ţin tot de oglindire şi ne dau nălucirea unor treceri de armii sau a unor cetăţi de marmură venite de departe şi răsfrânte de nisipul pustiilor sau de undele mării.

Ne privim în oglindă ca pe noi înşine şi ca pe un altul, iar privirea care ne priveşte de acolo este privirea noastră, dar nu pe deplin.

Prea puține s-au spus aici despre urmarea pe care o are în noi oglindirea în funcție de formatul, de situarea și de încadramentul oglinzilor. Și totuși diversitatea lor este esențială felului nostru de a ne raporta la oglinzi, la fel ca și calitatea lor intrisec speculară: felul sticlei și al opacizării ei. Doar în oglinda lui Dionysos se vede lumea întreagă, nouă ne sunt date numai părți, și orice detașare a unei părți din tot și poziția ei față de noi este purtătoare de sens.

În oglinzile oricât de violent deformante, esențial este totuși să te recunoști în seria de distorsiuni ca fiind mereu tu însuți (sau cel de lângă tine, sau orice). Dar nu este oare același cazul celei mai pure și mai credincioase oglinzi?

Există cristale poliedre ale căror fețe strălucitor-negre reflectă lumina ca tot atâtea oglinzi și îi dau densitatea nopții, într-un joc de reflecții parcă străbătut de un imperceptibil fior, dându-i luminii ceea ce altfel nu poate avea.

Se pot vedea ceruri și nori în stropi de rouă risipiți în ierburi și frunzișuri. Și în orice sferă reflectantă, fie ca monadă ori nu.

Cel mai obișnuit parcurs e plin de oglindiri care fluidifică vizibilul, îi strică ordinea, îl însuflețesc și îl multiplică, îl dislocă și îl fac să alunece, îl constituie într-un colaj din imperiul întâmplării.

Lungi încăperi pustii îmbrăcate în oglinzi în care se răsfrâng, înmiite, păduri de candelabre cu luminile cristalelor lor, pierzându-se, cu fulgerele lor cu tot, în depărtări incandescente, iluzorii şi avide, în triumful luminii.

Ce este un caleidoscop ştie mai toată lumea. Dar mai există un instrument, înrudit dar de cu totul alt rang, numit teleidoscop. Nu ştiu unde am citit despre el, mă gândesc că poate doar în vis, iar amintirea este destul de lacunară. Pare a fi ceva dintr-un alt veac, cel de dinaintea acestuia. Şi n-am mai aflat de la nimeni despre el, ca şi când nu ar fi. El totuşi trebuie descris aici, ca fiind, printre mirajele multiforme şi adesea perverse ale oglinzilor, singur în felul său. Şi nu atât amăgitor, nici magic, cât straniu în perfecţiunea lui optică şi cu totul aparte în ceea ce, în virtutea ei, dă ochiului uman. În cazul lui, celula cu micile particule mobile de la capătul celălalt al caleidoscopului a fost, dacă ţin bine minte, sursa sau nălucirea ei, cu o oglindă *convexă* în care pot fi văzute obiecte din lume. Efectul e uluitor. Obiectele, indiferent care, din lumea dată nouă, accidentale şi estetic indiferente, se văd micşorate, însă, simultan, multiplicate şi orânduite simetric într-un poligon care umple de fiecare dată întregul câmp al viziunii. Şi, spre deosebire de caleidoscop, ale cărui tipare sunt discontinue, în teleidoscop imaginile obiectelor sunt vii, reproducând mişcările din lumea lor. Ele intră şi ies din câmpul viziunii cu o mişcare simetrică, crescând sau micşorându-se într-un flux continuu şi pulsatil. La aceasta se adaugă o altă mişcare, care nu-şi are originea în obiectele observate, ci într-o variabilitate

a punctului focal al lentilei, determinată de apropierea sau depărtarea privitorului. Rezultatul este o ciudată dinamică, totodată centrifugă şi centripetă. Odată cu cea mai mică schimbare de poziţie a tubului, noi elemente de viziune se desfăşoară, iradiind dinspre centru spre periferie. Se răspândesc asupra întregului câmp vizual, dar în acelaşi timp se nasc alte forme şi alte culori, izvorând din inepuizabilul punct de origine, unde viziunea prinde viaţă şi, simultan, este anihilată. Oare lumea este cea care se reflectă în oglinzile acestui instrument? Oglinda convexă nu distorsionează şi nu falsifică. Cu puţină străduinţă poţi chiar să recunoşti obiectele din lume. Numai că repede uiţi de orice relaţie cu realitatea. Repetatele reflectări şi inversiuni oblitereză aproape instantaneu caracterul lumesc al lucrurilor şi le transfigurează în elemente ale unei Forme înstrăinate de originea sa. Concretitudinea lumii este abolită total prin reducere şi multiplă reflectare, substanţialitatea ei cedează locul unei finale abstractizări. Conţinutul acelor imagini complexe încetează să mai fie o agregare de lucruri în discontinuă independenţă, devenind pure relaţii înlăuntrul condiţionărilor geometrice ale unei neostenite simetrii. Structura imaginii este *artificială* într-un sens absolut, ea nu este creată nici de om, nici de Dumnezeu, ci numai de principiile abstracte ale opticii şi ale matematicii. Realitatea furnizează doar frânturi de materie primă lipsite de înţeles, fragmente ale căror forme sunt irelevante. Pentru greci cuvântul *cosmos* însemna totodată un univers ordonat şi o podoabă frumos alcătuită. În acest dublu sens lumea teleidoscopului, cu oglinda sa convexă la un capăt, este un cosmos, desăvârşit

până în cel mai mic amănunt şi orânduit fără cusur potrivit unei logici geometrice de corespondenţe interne. Iar această lipsă de cusur face ca ordinea de acolo să fie subumană şi în acelaşi timp mai presus de om. Nici un creier pieritor nu poate produce o structură complexă de o asemenea rigoare. Şi nici un zeu. Densitatea simetriei ornamentale este însă, magică fiind, străină de orice magie şi de orice mister. Iar în şi din acest regn al frumuseţii celei mai pure omul nu este nici inclus, nici exclus. Este doar ignorat, ca şi când nici n-ar exista: lentilele şi oglinzile operează totul de la sine. Cosmosul acesta nu are nici o relaţie analogică cu *orbis mundi* şi nici nu-şi derivă sensul din lumea pe care nici n-o reflectă, nici n-o interpretează, mărginindu-se să-şi reflecte proprietăţile sale matematice intrinsece. Dacă are vreun sens, acela este sensul unei ordini perfect structurate, nici bună, nici rea, nici semnificativă şi nici arbitrară, simbol perfect al formei care nu mai are nevoie de conţinut.

În altă parte se situează întreg iluzionismul, practicat de veacuri, al dispozitivelor de oglinzi de tot felul, uriaşa conversiune a veridicului în cele mai zănatice şi monstruoase amăgiri. Dar pentru acestea a fost scrisă, de altcineva, o altă carte, în care distorsiuni, metamorfoze, inversiuni, multiplicări, dislocări, miraje şi interferenţe, amplificări şi reducţii sunt înşirate, fără interioritate, după hazardul textelor disponibile, care sunt legiuni.

Nopţile noastre sunt luminate de o rece oglindă de aur.

Lumea e plină de oglinzi, straturi de aer, întinderi şi ochiuri de apă, sticle, porţelanuri şi cristale, stropi de ploaie, de rouă ori de mercur, lemne ori metale lustruite, nori şi lună, înşişi ochii noştri.

E.T.A. Hoffmann, într-o scrisoare din 6 noiembrie 1809: „Îmi închipui *ego*-ul meu ca văzut într-o oglindă care multiplică imaginea – toate figurile care se mişcă acolo şi mă înconjoară sunt înfăţişări din *ego*-ul meu, iar activităţile lor mă irită."

Noapte să fie în oglinzi şi să se scalde trupul nostru pieritor în noaptea lor, vădindu-se şi ascunzându-se, fiind şi nefiind, nădăjduind şi deznădăjduind. Supuşi însă legii, fie că suntem oameni, fie că suntem doar nişte fiare pierdute.

Dacă în vechea oglindă în care te priveşti în penumbra odăii s-ar deştepta *amintirea* şi s-ar vedea *trecutul*, trecutul acelei oglinzi, măcar fragmente răzleţe, amestecate în timp, imagini vechi, mai şterse, scene şi fiinţe neştiute, sau ştiute, trecute cândva prin încăperea neschimbată în ani, acuma apărând şi dispărând ca într-o anamneză obosită, ca într-un sfârşit al unei vremi care se desfoliază în năluci, cu tine străin în mijlocul acestui vis.

Nimic din vizibilul care se reflectă nu poate fi modificat sau obliterat din oglinzi, nu putem interveni în lucrarea lor impasibilă, legea care le guvernează nu are derogări.

În întinsul timpului, în adâncul său şi în diversitatea sa, spiritul este plin de oglinzi. S-a întâlnit cu ele şi şi le-a interiorizat *în toate ipostazele sale*, de la optică la epistemologie, trecând prin ce veacurile ridicau în lumina sau în nedumerirea sa: teologie şi mistică, *Testament* vechi şi nou, *Cabala*, Platon şi Plotin, ştiinţele din vremuri vechi până în era cosmică, atât cele naturale cât şi cele ale propriei sale ştiinţe de sine, magia şi impostura, arhitectura şi teatrele catoptrice, închipuirile poeţilor şi ale foarte multor prozatori, tehnologiile incendiare sau telescopice, mecanismele ludice, arta picturală de-a lungul mileniilor (în care oglinzile apar în ceasuri mari), totul între exactitate şi himeră, între ce oglinzile sunt şi ce nu sunt şi nu pot fi decât pentru că spiritul este ceea ce este.

Nici o vorbire despre oglinzi nu le instituie sau nu le luminează magia. Ea există dinaintea oricărui text şi orice discurs despre oglinzi îşi extrage prestigiile din acest *a priori*.

Cu ce diverse sentimente este greu de spus. Dar în oglindă ne privim cu toţii, de la Afrodita la Sicorax, de la Apollon la Tersit.

Printre atâtea născociri se află şi oglinda circulară (făcută de Solomon, fiul lui David) în care se puteau vedea, sau poate se mai pot vedea, chipurile tuturor generaţiilor, de la Adam până-n preziua Judecăţii de Apoi. În oglindă, nu în închipuire sau în vis, pentru că oglinda garantează realitatea aparenţei.

Cineva, mai mult năluca unui nume, cerea să i se-arate, într-o oglindă de cerneală din căuşul palmei, toate închipuirile din lume, de la stelele fixe şi de la îngerii raiului până la o herghelie de sălbatici cai. De ce într-o oglindă, fie ea şi de cerneală? Pentru că anume ce se vede în oglindă stă chezaş unei vizibile realităţi. Altminteri cum? Doar visele sunt vise, iar noi dorim ca, visând, să ne credem apăraţi de efemera lor inanitate, să vedem aievea, treji, râvnitele imagini ale vrerii noastre.

Borges se ruga lui Dumnezeu şi îngerului său ocrotitor *să nu viseze oglinzi*. Pentru ca mai apoi o fată, Julia, să-şi piardă minţile acoperind oglinzi în care, încetând să se mai vadă pe sine, vedea numai reflecţia lui Borges; el însuşi înspăimântat de oglinzi, temându-se printre altele că, din adâncul oglinzilor, va auzi într-o zi zăngănitul de arme al unor cruzi năvălitori. Ar fi trebuit să se teamă, dar nu s-a întâmplat aşa, că din oglindă va ieşi luna, pustiindu-i încăperea cu flăcările sale reci, sau că se va revărsa o cataractă sau că va năvăli, invadându-l, nisipul tuturor deşerturilor pământului şi ale lumii. Sau numai, atotcuprinzătoare, lentă, umbra.

Constelaţiile, văzute în oglinzile pământului, ne sunt mult mai aproape şi mult mai departe.

O, cât de frământat, însă limpede mereu e cerul în cupele multiple ale acestei fântâni pe care, în centrul lor de sus, le umple, ca să prisosească veşnic, havuzul care năzuie neostenit şi zadarnic către cer.

Îngerii lui Rilke, „păsări aproape ucigătoare ale sufletului, articulații de lumină, tumulturi ale simțirii în extaz furtunos", devin dintr-odată *oglinzi* care dau și-și primesc frumusețea chipului lor.

Zâmbea acea copilă în oglindă și-n tarele balsam al dimineții timpurii, abia ieșită din veșnica umbră.

Tot Rilke spune că nimeni n-a spus încă ce sunt, în adânca lor fire, clarele, obscurele oglinzi, „adânci ca niște codri". Și e adevărat. Oglinzile se nasc în zona intermediară, echivocă, dintre limpezile legi ale luminii și nelimpezimea sufletelor noastre, dintre ceea ce este pieritor și ceea ce dăinuie dincolo de orice nimicire.

Licorna cea neprihănită și cea tristă, silindu-se să fie, și să dăinuie chiar, dăinuie veșnic în oglinda de argint pe care i-o întinde o fecioară pieritoare.

Stai în oglindă, dar să nu-i cazi pradă clipei. Lasă-ți sufletul pradă aducerilor aminte, privelişti și chipuri, privelişti și chipuri chemate din inexistența lor în jurul chipului tău de acum, neclintit în oglindă.

Încă nu demult golită de alt chip, acela pe care, fără să-l fi întâlnit, îl pierdem mereu, oglinda pare speriată să primească, fără veste, înfățișarea celui care caută mereu.

Se odihnesc, seara, în ape, ostenitele de soare privelişti ale lumii, iar din ape urcă, răcoros, nestăvilit, fără somn, biruind trufia ţărânei, întunericul cerului.

Priveşte cum se vede în oglindă că în tine, ştiindu-se pe sine că e moarte, plânge moartea.

În arborii oglinzii bate vântul şi îi zbuciumă şi îi apleacă în tăcerea oglinzii.

Suntem întotdeauna mai bătrâni decât toate oglindirile noastre, în afară de ultima, pe care, şi pe ea, o mistuie timpul sub privirea noastră.

Poate aceste obiecte sunt întruchipări, sau prefaceri, sau doar întâmplătoare fragmente ale eternului ochi atotvăzător.

Sunt oare mai puternici ori mai slabi decât ai lumii arhonţii care stăpânesc imaginile din oglinzi? Sau mai puternic decât orişice vizibil e greul întuneric care încă mai adastă, dar va veni, cotropitor, cândva?

Vei sta, însingurat, pierdut, uitat, vei sta fără cuvânt la marginea nopţii şi la marginea oglindirilor nopţii. Te va inspira absenţa şi uitarea, te vor mângâia nevăzutul şi mâhnirea de la marginea nopţii, moartea însă nu.

Vindecătoare de gânduri şi de doruri, de osteniri şi de avânturi, oglinzi funerare şi reci ca oceanul polar şi ca recele cer.

Tot ce se alcătuieşte cu migală, în vreme, fulgeră, ca atuncea născut, în clipa oglinzii.

Soarta, neaflându-se în clipă, nu se află în oglinzi. În ele se desparte întâmplarea de destin.

Înecaţi cum suntem în apele oglinzilor, părem atât de vii, fiind doar foarte colorate simulacre, năluci pictate de o mână nevăzută care le pregăteşte trecerea în umbre şi în umbră.

Nu, omul acela din oglindă, omul acela în toate felurile bătrân, mai ales prin căderea umerilor, nu poţi fi tu. Şi totuşi eşti chiar tu, dar nu cel de acum, eşti doar amintirea întâmplătoare a uneia dintre vârstele tale, o întruchipare tranzitorie a sinelui. Cândva ai fost şi aşa. Alteori altfel, în timp şi în clipe. Adevăratul chip din oglindă nu are chip şi vârstă, în orice chip şi vârstă s-ar arăta privirii din oglinzi. Adevăratul chip din oglindă este, în desăvârşirea lui, numai adevăratul chip din oglindă.

În imperiul nevăzut al spiritului există vaste spaţii opace la orice oglindire ori gând de oglindire. Pentru ca ceva anume să fie şi să aibă sens (ceea ce este şi nu este totuna), este mereu nevoie să existe alte semne, care duc altunde, care iau din durerea şi din înţelesul lumii o altă parte cu

năzuința ei cu tot. Iar undeva, departe, unde sensul este supraordonat, dragostea divină nu distruge totuși nici o formă.

Între dublul nostru de lumină și dublul nostru de umbră se află, diafană, însăși absența. În locul ei, umplându-i vidul, locuiește tristețea, dar a altor lucruri, a pădurilor, a pustiilor și a mării. Și amarul lumii.

S-au spus atâtea despre obscurul text paulin din I Corinteni, 13, 12, încât s-ar mai putea adăuga un gând: că și în oglindă, ca mai târziu, când ne vom cunoaște pe deplin, *așa cum* [mereu] *suntem cunoscuți* [de o altă, neomenească, privire], și în oglindă ne vedem față în față, *facie ad faciem*, însă în *aenigmate*, în aparența unei aparențe, în aparența care tăinuiește. Nu în nemijlocita cunoaștere a sinelui de către sine, conștiință care nu ne este încă dată.

Ceva din noi s-ar putea pierde în oglinzi, uitând de lume și poate chiar de sine.

Roabe sunt imaginile din oglinzi, roabe credincioase supuse oricărei porunci din lumea aparențelor și părând a trăi într-un loc care nu este loc.

Sfera oglinditoare în care se adună tot ce este de văzut în universul unei clipe date.

Și dacă Li Tai-Pe s-a înecat în acel lac este pentru că a vrut să-mbrățișeze luna, însă nu cea din adânc, cea din

înalt, zburând invers. Amăgit de o reflecție și de propria lui extatică stare, ne-a izbăvit, nemaifiind decât cineva îndrăgostit de lună, de orice narcisism. Autoreferențialul ne închide într-un sterp infinit. Mai bine să iubim, fie și în reflecție, comete, meteori, inelele saturniene, tristul luceafăr sau mirajul unei amintiri.

Dragomir și Vulcănescu năzuiau la o metafizică a oglindirii, mulțumindu-se de fapt cu un prodrom. Dar așa ceva nu există și nu poate exista. Orice discurs despre oglindă este arbitrar, un exercițiu spiritual pe care fiecare îl plătește după felul său.

Am vrea mereu să fim noi înșine și iată-ne alții, fără să fim alții, pândiți de neant, uciși în oglinzi, anulați în însuși actul atestării noastre.

Oglinzile sunt, cum am mai spus, la fel de redundante ca o judecată de tipul A = A și ca atare plicticoase și sterpe. Rămâne însă că așa, nedându-ne nimic, nimic în univers nu este asemenea lor. Nu ajută la nimic, doar adaugă ceva neliniștii noastre, constituindu-se în universuri paralele, incomunicante și deșarte. Ne izbim de ele ca niște păsări într-un spațiu închis din care se străduiesc să scape, lovindu-se de pereții lui intransgresibili, osândite în claustrarea chinului lor. În nici o copie nu este mai mult decât în lucrul copiat, decât numai atât că duplicarea sau multiplicarea, fie și infinită, stau martore inanității noastre, privită de ochi reci și străini.

Moartea sălăşluieşte, nevăzută, în oglinzi, sau numai trece uneori, mai rece şi mai pură decât însăşi lumea de acolo.

Singurul discurs nearbitrar despre oglinzi este acela care îşi recunoaşte caracterul arbitrar, iar tot răul provine din reaua noastră relaţie cu sinele nostru. Şi din himera că vizibilul ar putea să ne dea vreun adevăr deplin.

Simţi-va oare cititorul, părtaş acestei pătimiri, cât de mult tânjim după neoglindire, ca să fim, cu-adevărat să fim dezrobiţi de amăgirile luminii, izbăviţi în lumina care îşi ajunge sieşi? Să fim iertaţi. Judecaţi şi iertaţi, statorniciţi într-o lume care să-şi ajungă sieşi. Atotvăzătoare dinlăuntrul ei ireflexibil şi odihnindu-se în sine, nefurată, nesfâşiată, ajungându-şi, pe deplin ajungându-şi, cunoscându-se pe sine din sine.

Câte n-ar mai fi de spus din gândul şi din pătimirea altora şi, într-un târziu, chiar şi dintr-a noastră. Dar ajungă atât şi mută să rămână gura prea mult grăitoare. Şi însuşi Duhul Sfânt, locuitor în oglinzi împreună cu moartea, să tacă, veşnic să tacă. Neîndestulată să rămâie voinţa lui în taina trinităţii şi a întreitei sale oglindiri.

Chipul nostru privit (şi nu doar privit) în oglindă este doar o metaforă a conceptului că nici o conştiinţă de sine nu epuizează vreodată sinele, un dat care ne este dat doar în *aenigmate* şi undeva departe, undeva foarte sus, într-un punct care, reflectându-se în apele fiinţei, se arată ca un

insondabil abis sau, în alți termeni, ca o insesizabilă prezență care se travesteşte în absență ca opacitate. Rezoluția ei ar putea să fie moartea.

Nu se poate ieşi din aporia că în oglinzi căutăm, simultan, să ne obiectivăm şi să ne interiorizăm.

În oglindă, dacă nu ar fi privirea, ne-am vedea doar trupul ca un simplu obiect. În acelaşi timp trupul nostru, ca obiect al conştiinței noastre, are proprietăți care îl disting de orice alt obiect din univers.

Împins la limită, care este o limită transfinită, conceptul de celălalt tinde să devină realitate, prezență şi privire divină, privire a singurului subiect care nu poate fi obiect.

În oglinzi suntem metecii unui loc inexistent, locuitori fără drepturi depline ai nimicului. Iar dac-am dobândi drepturile de cetățeni ai lumii aceleia, am înceta să existăm.

Ochii aceia ai noştri din oglindă, în a căror privire ne cufundăm privirea, ochii aceia sunt orbi. Dar poate e posibilă o lume în care ei ne-ar vedea şi ne-ar privi, într-un schimb infinit de priviri. Şi apoi, într-o încă altă lume, s-ar putea întâmpla ca ochii din oglindă să ne privească cu altă privire decât aceea a noastră, să fim priviți de acel altcineva din textul paulin, iar noi să ne vedem în privirea aceea aşa cum, cu adevărat, vom fi fost.

Ce trist ar fi amestecul de cioburi colorate dintr-un caleidoscop fără simetria şi multiplicarea din oglinzi.

Cel mai mare dar al oglinzilor concave, fie ele sferice sau, şi mai bine, parabolice, este *însuşi chipul stelelor* din telescoapele newtoniene şi din puternicele lor urmaşe.

Am visat că cerul nopţii, pustiit de stele, era plin de flori ale soarelui în lentă rotire şi că în miezul lor erau oglinzi, plane, convexe, concave, luminoase şi întunecate, mai mari sau mai mici, chiar uriaşe câteva, şi că, întins pe o plută făcută din bârne grele de stejar, înnegrite în fum şi prinse una de alta cu scoabe de bronz, pluteam în largul mării şi priveam în cer răsfrângerile felurite ale lumii.

În primul cer al paradisului, în cerul lunii, îi ies în cale lui Alighieri nişte chipuri, atât de vagi şi indistincte încât îi par chipuri văzute în oglinzi cu foarte slabă putere de răsfrângere: ferestre străvezii, ape limpezi şi neadânci; figuri atât de indistincte cât ar fi o perlă pe o albă frunte.

Acolo unde, departe de mare fiind, vei vedea cum marele cristal al oglinzii se umple de întinderea mării, de albastre valuri şi spume nemărginite de nici un orizont, fremătând neîncetat şi mut înspre tine sub cerul pustiu, acolo va fi locul şi hotarul fericitei tale izbăviri şi morţi.

Eram, pe ţărmul unei lumi, trei oameni acuma orbi, bărbaţi încă frumoşi, zdrenţuiţi însă de vânturi, arşi de vânturi. Ne adunase soarta în numele aceluiaşi păcat: de

a fi privit în ape după simulacrul cerului nocturn, de a fi refuzat să ne uităm cinstit la cer şi la ce se află în cer. Iar într-o zi, care a fost o noapte, în întunecatele ape, în adâncul lor mincinos, a răsărit, pedepsitor, soarele nopţii, soarele originar, ca o furtună de lumină, pustiindu-ne ochii, arzându-i cu lumina lui. Dar nu înainte ca noi să fi văzut în negrele ape ale nopţii tot ce merita să fie văzut. E ceea ce vedem şi-acum, cu ochii noştri orbi.

Caste oglinzi, ce mult v-am pângărit cu îndoielnicele noastre reverii, cu patosul nostru de două parale, cu sfâşierea noastră, nedusă până la dreptul ei capăt, între aparenţă şi esenţă. Şi totuşi cine să ajungă la esenţă netrecând prin carnavalul aparenţelor, al atâtor aparenţe?

Din tot ce-am pătimit, singurul lucru care n-a fost pătimire ci act a fost cuvântul. Natura lui este nedesluşită însă biruitoare, clară în obscuritatea ei ca tot ce este originar şi nu derivă din nici un principiu care l-ar transcende. Verbul pur care constituie şi răvăşeşte lumi, sălbatică rumoare crescând din tăcere şi întorcându-se în ea.

Acest pustiu fără-ncetare populat de reci, mimetice himere, visează, spre odihna sa, să vină ceasul pur al veşnicei neoglindiri.

Priviţi acolo sus, către locul cel mai înalt. Un înger încordat şi tremurând încearcă să-şi ia zborul. Şi va rămâne aşa în veşnicie, voindu-şi zborul şi neputând să-l aibă,

etern oprit în năzuința sa de zbor, desprins în gândul lui de acest loc, predestinat să îi rămâie.

E bine să se știe că, nu multă vreme înainte de sfârșit, din această lume cândva plină de puteri și de prefaceri, vor dispărea orice reflecții și orice ecouri. Apoi timpul va porni să lâncezească și apoi se va opri, rămânându-și sieși goală, perfectă oglindă.

Oricâte-am spune și oricum, în oglinzi nu se află nici o durere. Orice s-ar arăta în ele, ele sunt astral străine pătimirii, de o geometrică rigoare a luminii care se întoarce către sine fără nici un spor. Și totuși ele sunt documentul, și chiar simbolul, unui crâncen rău din lumea pătimirii care e urâtul, plictisul, ferecarea în identicul și în repetitivul sterp. În oglinzi nu se ivește niciodată ceva nou, nemaivăzut, nemaitrăit. În oglinzi nu se întâmplă și nu se petrece decât ceea ce, în clipa aceea, se întâmplă și se petrece, în ele fulgeră doar ceea ce este gata mort și șters din lume, nici o sete potolind.

Din tot ce a fost scris aici rămâie numai amintirea efemeră a durerii dintr-un vis.

Cineva familiar cu textele ar înțelege dacă în textul acesta s-ar striga, lucru nu cu neputință: „Am greșit, am greșit, am greșit", și apoi, printr-o îmbinare de vini și de înnegurate inocențe, ar urma o vărsare de sânge scrisă în zodii, în umbra grelei neputințe de a nu fi fost.

Dintre oglinzi, cu mult cele mai grăitoare sunt cele întunecate, pentru că abia în ele începem să ne vedem aşa cum suntem, abia în ele tenebrele sinelui, şi nu mai puţin ale universului însuşi, se văd în adevărata-le lumină, dând tăinuirii adevăratul ei sens. Dar despre ele s-a vorbit puţin aici, dintr-o anume neputinţă. Se va scrie despre ele pe nisipuri şi pe ape bătute de vânt.

Fecioară sfântă şi bună, *speculum sine macula*, ai să ne ierţi? Ai să ne ierţi de tot ce-am scris aici, în desfrânarea sinelui şi în plăcerea lui? Ai să ne ierţi, smeriţi ştim că ne ierţi. Pentru că, din tot ce ni s-a dat ca durere şi ca osândă, ale tale au fost cele mai greu de cuprins cu mintea din partea omenescului. Ambiguitatea de clipă cu clipă a destinului tău se varsă în absurd, restul fiind pioasă şi stângace hagiografie. Şi noi ne aflăm între lumi, prostiţi de o nedumerire eternă.

Socrate, ca să ilustreze, în *Alcibiade I*, 132 e, sensul inscripţiei de la Delfi o converteşte în: „Priveşte-te pe tine însuţi, şi anume în oglindă, unde îţi poţi privi privirea şi pe tine însuţi. Şi astfel, dacă sufletul vrea să se cunoască pe sine, oare nu către suflet se cade a privi?"

Tot Platon, în *Republica*, 596 d, se foloseşte de oglinzi în scopuri doctrinare, într-un chip pervers, adică jucând pe ambiguitatea termenului „a produce" (*poiein*). Socrate îi sugerează interlocutorului său că, pentru a produce totul, „cel mai uşor este să iei o oglindă şi să o porţi pretutindeni. Vei face repede soarele şi ceea ce se află în cer,

pământul, te vei face repede şi pe tine, ca şi pe celelalte făpturi, lucrurile, plantele". Interlocutorul obiectează, ceea ce se şi aştepta de la el, că este vorba despre pure aparenţe. Iar Socrate e bucuros de acest succes facil: „Perfect, ai pus degetul pe rană."

Triumful oglinzii ar fi să ne arate, an de an, tot mai curaţi de amăgiri, tot mai întregi fie în ceea ce chiar suntem, fie în ceea ce, *cu-adevărat*, am fi putut să fim. Dar nu este aşa.

Ca şi fântânile trecutului (*die Brunnen des Vergangenheit*), adânci sunt întunecatele oglinzi ale nopţii, iar în adâncul lor se-nvălmăşesc dintotdeauna, în tăcere, dislocate şi irosite constelaţii, tot atât de inane ca şi amintirea unui lucru niciodată întâmplat.

În aproape toate oglinzile, şi mai ales în unele ape, mai limpezi, mai întunecate şi mai adânci, imaginile reflectate par să fie scufundate în tristeţe şi în umbra unei vremi făr de vreme.

Joyce, în *Ulysses*, spre sfârşit: „*What homothetic objects, other than the candlestick, stood on the mantelpiece?*" Răspuns: „*A timepiece of striated Connemara marble, stopped at the hour of 4.46 a.m. on the 21 March 1896, matrimonial gift of Matthew Dillon; a dwarf tree of gracial arborescence under a transparent bellshade, matrimonial gift of Luke and Caroline Doyle; an embalmed owl, matrimonial gift of Alderman John Hooper.*" Apoi, allothetica întrebare:

„What interchanges of looks took place between these three objects and Bloom?" cu răspunsul: *„In the mirror of the giltbordered pierglass the undecorated back of the dwarf three regarded the upright back of the embalmed owl. Before the mirror the matrimonial gift of Alderman John Hooper with a clear melancholy wise bright motionless compassionate gaze regarded Bloom while Bloom with obscure tranquil profound motionless compassionate gaze regarded the matrimonial gift of Luke and Caroline Doyle."* Apoi: *„What composite asimmetrical image in the mirror then attracted his attention? – The image of a solitary (ipsorelative) mutable (aliorelative) man."*

Instantaneitatea şi simultaneitatea imaginilor reflectate nu împiedică acele simulacre să fie, tot simultan, absorbite de trecut, arătându-ne, ea fiind deja inexpresibil de departe, faţa cea mai infinit aproape de noi a amintirii, dar nu numai pe ea.

Oglinzile sunt fiice nefiinţei. Fără să ajungem vreodată la substanţa ori la esenţa noastră, ori la realitatea noastră, ne desfoliem în ele chip cu chip, vreme cu vreme, întâmplare cu întâmplare şi, dedublându-ne sau chiar multiplicându-ne infinit, ne pierdem în neantul lor abstract fără ca, din ceea ce ne va fi rămas cumva, să ne rămână ceva care să *însemne* ceva.

În orice gând despre tine, oglindă, simultaneitate în care locuieşte eternul, se află închise–deschise, oferite–refuzate nenumărate lucruri ale lumii tale şi ale tuturor

posibilelor lumi latente în tine sau în altceva decât tine, cu amestecul acela de identitate–alteritate, de al tău de demult şi de ţie veşnic străin, de îmblânzit şi de sălbatic, de rădăcini şi de raze. Eşti ca un somn în care proliferează, infinite, glasuri şi întrebări şi înţelesuri, întâlniri şi chipuri şi timpuri, zile scurte cuprinse în ani nesfârşiţi, pierdute în starea aceea fericit dureroasă care pare făcută din prezenţa cea mai vie şi mai iremovibilă şi cea mai adâncă uitare, perpetua revelaţie–ocultaţie a fiinţei, de care tu nu eşti străină, tu, nesfârşită mulţime de ochi dintre corpuri şi spaţii, noian de grele, uşoare, senine, nebune priviri de care freamătă lumea. Cum faci ca un loc în care omul se află, meleagul de-aici şi de-acum şi pe care, lăsându-se lui, îl primeşte puternic în sine, cum faci ca să pară, cu păsările, cu pădurile, cu chipurile, cu dulcea trecere a vremii prin luminile şi umbrele lui, să pară că este departe, visat sau uitat, amintit sau pierdut, departe, nespus de departe? Vrei tu, cea plină de pânda visătoare a umbrei, ca însăşi viaţa vieţii noastre, aşa cum a fost între sânge şi stele, cu soartă cu tot, să pară mai mult o poveste uitată, aproape uitată, ca preeriile din vis, călcate până la orizont, de grele turme oarbe cu miros de fum?

Să fii, tu cel care te arăţi în adâncul iluzoriu al unui cristal, mereu tu însuţi şi o formă visată a ta, mereu simultan tu însuţi şi o formă infinită a ta, figură echivocă a unei eterne afirmări şi negări, sub ochiul adânc al marelui cer.

Lumea pe care ne-o dați e o lume cuprinsă toată în sine, o lume care se odihnește în propria ei exultație, în care lucrul cel mai vrednic de visat este propria ei realitate și cel mai vrednic de amintit sau de chemat în speranță este, veșnic, clipa trăită.

Tăcerea din oglinzi este însăși alba soră a singurătății.

Față de oglinzile fluide, cele de sticlă sunt oglinzi de apă înghețată: *krystallon*, *glace*.

Oglindă vrăjită și verde ca apele mării în care vedem nevăzutul, în care în propria sa nevăzută lumină odihnește trecutul și uitarea se uită pe sine, visând.

Viața ne este scrisă în oglinzi ca într-un palimpsest în care, strat de strat, tot ce s-a scris odată a pierit și cumva totuși nu.

Oglinzile, slujind purul vizibil, dematerializează universul, strămutându-l într-o altă sferă, undeva între plenitudine și neant.

Oglinzile, credincioase cum sunt atuncea când sunt credincioase, ne dau exemplul prim al oricărei transfigurări. Și al oricărei transcendențe, așa umile cum sunt.

Putând primi în ele totul, oglinzile sunt aproape nimic.

Vechiului gând şi vis de a străbate prin oglindă într-o altă lume trebuie să-i spunem că în spatele tuturor oglinzilor din lume este veşnic umbră, veşnic noapte.

În capitolele 13–15 din Poimandres, unul dintre tratatele cuprinse în *Corpus Hermeticum*, omul esenţial, frumos pentru că e făcut după chipul divin al Nusului-Dumnezeu, se apleacă, prin armătura stelelor, spre Natura de jos, de esenţă acvatică şi de obârşie nocturnă, şi, *văzându-se oglindit în apele ei*, se iubeşte pe sine şi coboară acolo. Îmbrăţişat de Natura, care, la rândul ei, îi iubeşte frumuseţea, şi îmbrăţişând-o, cu o parte din propria sa natură devine muritor, rămânând totuşi nepieritor ca Om esenţial.

Cerul e plin de lumi care se oglindesc în alte lumi, de astre care dau lumină şi de astre care numai o primesc şi o răsfrâng. Noianul de lumini este plin de oglinzi.

Moartea, care este desăvârşita transparenţă, are să ne unească dublul cu identicul, umbra cu reflecţia, amândouă fiice ale unor opacităţi. Dar în afara conştiinţei noastre.

Şi să rămână din noi, în zilele şi în nopţile timpului, o urmă cât de ape albe în ape, cât de goale oglinzi în oglinzi.

Ce se întâmplă în oglinzi este numai ceea ce se întâmplă în oglinzi: nu se înscrie nici în trecut şi nici în soartă.

Şi, chiar dacă s-ar înscrie, în fiecare clipă este cuprins ceva care nu se face trecut şi care-i prisoseşte soartei.

Cândva vom părăsi acest ţinut sublunar şi timpul său, ne vom goli de sinele nostru şi de facultatea de a fi prezenţi. Iar clipele noastre vor fi clipele altui timp, străin. Iar despre moarte n-o să ştim nimic, doar aparenţe, numai aparenţe. În timp ce sinele se va fi împăcat cu sine fără reziduu şi fără păcat, şi ceruri vechi şi ape vechi se vor fi înnoit mereu. În timp ce chipul nostru cel adevărat, menit să fie viu în taina morţii, va fi rămas veşnic ascuns şi uitat.

În goale oglinzi creşte umbra, umbra anilor de cenuşă, umbra anilor de fum *şi niciodată nu o să mai fim ceea ce vom fi fost.*

Poate, cine să ştie, ochii noştri sunt numai oarbe oglinzi şi, mult mai grav, sinele nostru doar un ecou al sinelui nostru, repercutat în sufletul de umbră al eonilor, în oglinda lor de lumini şi de umbre.

Scurtă va fi cuvântarea sinelui nostru în faţa morţii şi a vadului ei şi, apoi, infinit nevăzutul acestui puţin răsfrânt în oglinzi infinite, nici una cu alta în puterea lor şi în triumful sinelui nostru precar, devenit sinele lumii răsfrânt în oglinzi infinite.

Timpul, însuşi timpul, la sorocul său, va fulgera în mari oglinzi, cu fulgere nu tot atât de albe ca falsa transparenţă a acelor oglinzi.

Chipul din oglindă este o fantasmă a sinelui şi este plin de întuneric.

În Dumnezeu se oglindeşte, în întregul şi în adevărul ei, întreaga lume, însă nimica din lume şi din părţile ei nu îl oglindeşte pe deplin. Aşa spune Dante în *Paradisul* XXVI 106–108. Rămâne doar, implicit, că atâta cât se oglindeşte în creaturi din esenţă divină *face parte din însăşi definiţia omenescului.*

Tot din *Paradisul* XXIX 145 rezultă că Dumnezeu se oglindeşte în fiecare înger al întreitei ierarhii angelice ca în tot atâtea oglinzi, al căror număr este inconceptibil. Domnul rămânând totuşi *Unul*, cum este *ab aeterno: uno manendo in sé come devanti.*

Şi în alt loc din *Paradisul* (XXXIII 118–119): *e l'un dall'altro come iri da iri parea riflesso*: dintre cele trei discuri de acelaşi diametru, dar de alte culori, care sunt Treimea, primele două, Tatăl şi Fiul, *se oglindesc unul într-altul*, se oglindesc în veşnicie unul întru altul ca un curcubeu într-un alt curcubeu, schimbându-şi identici neidentici chipul în puterea unei iubiri neistovite.

Oglinzile fiind aşezate de legile luminii între nemijlocire şi o infinitudine potenţială, între ocurenţă şi proliferarea ei ca ocurenţă infinită (în actualitatea clipei), oglinzile *nu pot fi cu nici un chip gândite în infern*, unde clipe nu sunt şi unde totul derivă dintr-un alt principiu. Acela al eternei căutări şi neaflări a sinelui cândva pierdut.

Ghiceşti cine ai fost? spune, îmbrăcat în lumină, Arhisatana. Hai, ghiceşte. Măcar un dram în fulgerul unei oglinzi. N-ai să ghiceşti.

Plângea arhanghelul cernit cu grele şi încete lacrimi de cristal şi în acele pure şi mâhnite sfere se oglindeau, în fiecare, vechea tristeţe şi vechea durere a lumii, chipuri după chipuri, şi vremi pierzându-se în alte vremi, ţinuturi de pământ, de greu pământ, şi de amare ape, grele ape. Şi înseşi multele şi pustiile lumini ale marelui, greului cer.

La capătul tuturor drumurilor, *actio* şi *passio* se vor neutraliza şi durata lor se va aboli. Dar îndurarea divină nu le va şterge din amintirea sa, retrăindu-le veşnic ca fiind cosubstanţiale cu propria ei esenţă. Iar tăcerii nu-i poate fi oglindă nimic, dacă nu însuşi nimicul.

Privindu-ne-n oglinzi arareori nu ne schimbăm, ne arătăm altfel, priviţi de înşişi noi, tulburaţi de ceva.

A privi simultan pe cineva şi imaginea lui din oglindă.

Universul din oglinzi, sterilizat de sunete şi de mirosuri şi de gusturi, de palpabil şi de cald şi de rece, reţinând din iubire şi din ură şi din deznădejde doar atât cât se vede de aici sau din stele, făcând ca privirile să nu mai fie cu adevărat priviri, ci priviri care se privesc, universul acesta din oglinzi este, în felul său, aproape orb.

În adâncul fără umbre al recii şi tăcutei oglinzi poate fi celebrată astăzi victoria singurătății, purtând pe frunte cununa de fum a uitării.

Adăugați rătăcirii amăgirea (dar nu orice amăgire) şi veți avea un labirint de oglinzi. Dar, pentru ca lucrul să fie bine făcut, luați-i timpului orice soroc şi drumurilor orice țel.

Reflecțiile generează în tot ce este de privit un sistem de incongruențe care îmbogățesc, diversifică, dizolvă şi reconstruiesc universul vizibil, lăsându-l acelaşi mereu.

Să cumperi o oglindă doar pentru că a reflectat cândva, o scurtă clipă, ceva iubit şi pierdut.

Ce anume este tenebros în lumina oglinzilor? De ce, latent, lumina lor e o lumină de eclipsă?

Oare efemerele şi evanescentele imagini care apar în oglindiri şi pier cu ele pot fi folosite ca argument pentru inconsistența şi deşertăciunea lumii? Da şi nu. Dacă lumea este aşa, nu e nevoie de dovada din oglinzi. Dacă nu este aşa, este invulnerabilă la acest joc de aparențe. Până la urmă, deşartă este orice lume care este doar văzută, din afară văzută.

Ca şi în cazul tautologiilor, din oglinzi emană uneori un rece plictis.

La preţul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001
BCR Unirea, Bucureşti.

20 DE ANI
ÎN 20 DE CĂRȚI

MONICA LOVINESCU Diagonale | CONSTANTIN NOICA Rugați-vă pentru fratele Alexandru | EUGÈNE IONESCO Cântăreața chelă. Lecția. Scaunele. Regele moare | ANA BLANDIANA Spaima de literatură | MIRCEA ELIADE Jurnalul portughez | Povestea ELISABETEI RIZEA din Nucşoara | PETRU CREȚIA Oglinzile | ALEXANDRU DRAGOMIR Crase banalități metafizice | ANDREI PLEŞU Despre îngeri | IOANA PÂRVULESCU În intimitatea secolului 19 | NEAGU DJUVARA O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri | ANIȚA NANDRIŞ-CUDLA 20 de ani în Siberia | LUCIAN BOIA Istorie şi mit în conştiința românească | MIRCEA CĂRTĂRESCU Travesti | HORIA-ROMAN PATAPIEVICI Zbor în bătaia săgeții | ANDRÉ SCRIMA Timpul rugului aprins | RADU PARASCHIVESCU Cu inima smulsă din piept | GABRIEL LIICEANU Despre limită | VIRGIL IERUNCA Fenomenul Piteşti | EMIL CIORAN Îndreptar pătimaş